

**Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta**

**Jesika Schneiderková
Výživné k nezletilým dětem**

Diplomová práce

Olomouc 2017

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Výživné k nezletilým dětem vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.“

V Olomouci dne 20.3.2017

Schneiderková Jesika

Poděkování

Děkuji JUDr. Lence Westphalové, Ph.D., vedoucí mé práce, za poskytnuté rady, pomoc a vstřícný přístup při psaní mé diplomové práce.

Obsah

Úvod	5
1 Obecně k vyživovací povinnosti.....	7
2 Vyživovací povinnost k nezletilým dětem	10
2.1 Subjekty	10
2.2 Vznik	11
2.3 Zánik.....	12
3 Stanovování výživného k nezletilým dětem.....	15
3.1 Procesní aspekty	15
3.2 Výše výživného	17
3.2.1 Doporučující tabulky	18
3.3 Schopnosti a možnosti a majetkové poměry povinného	20
3.4 Odůvodněné potřeby oprávněného a jeho majetkové poměry	23
3.5 Péče o dítě a společnou domácnost	26
3.6 Právo na stejnou životní úroveň	27
3.7 Dobré mravy	30
4 Placení výživného.....	33
4.1 Splatnost	33
4.1.1 Záloha na výživné.....	36
4.2 Změna poměrů	38
Závěr.....	41
Seznam použité literatury	44
Abstrakt	48
Klíčová slova	49

Úvod

Rodina je dlouhodobě považována za základní stavební kámen společnosti. Je důležitá nejen ze sociálního a psychologického hlediska, ale také z hlediska ekonomického a právního. Navzdory tomu však v dnešní společnosti rodina v tradičním pojetí velmi upadá a narůstá rozvodovost. Statisticky každé druhé manželství končí rozvodem. Rozvodovost od roku 1950, kdy se pohybovala okolo 10 %, se postupně zvyšovala, a nyní činí kolem 50 %.¹ Proto považuji za velmi důležité řešení otázky výživného. S těmito případy mám také osobní zkušenosti a s mnoha případy jsem se setkala i ve svém okolí.

Pojem rodina v dnešní úpravě není nikde přesně definovaný. Zmiňuje se o něm však jak Listina v čl. 32, tak také občanský zákoník v §3 odst. 2. Rodinné právo má zvláštní povahu, upravuje rozmanité otázky a rozmanité právní vztahy. Obecně upravuje především postavení osob a jde tedy o právo statusové. Dále jsou zde také osobní a majetková práva a povinnosti, jako například manželů navzájem, rodičů a dětí atd. Normy rodinného práva jsou zásadně kogentního charakteru, a to především z toho důvodu, že při úpravě statusových otázek je zde veřejný zájem. Pokud jde o úpravu práv a povinností, v nichž vystupuje dítě, máme zde tu zvláštní úpravu Listiny v čl. 32 týkající se postavení tohoto subjektu, které říká v odst. 1: „*Rodičovství a rodina jsou pod ochranou zákona. Zvláštní ochrana dětí a mladistvých je zaručena.*“² Rodinné právo je právem soukromým, má však i svou veřejnoprávní úpravu, kterou nalezneme v normách matričního práva, práva procesního nebo v sociálně-právní ochraně dětí.³

O pojmu výživné se poprvé zmiňuje nejstarší zákoník Summerů z druhého tisíciletí před naším letopočtem, jednalo se o ustanovení, podle kterého měl muž vyplatit ženu, pokud se s ní rozvede.⁴ Rodinné právo se začalo jako zákonný pojem používat v německém občanském zákoníku. Po roce 1948 se jako právní odvětví osamostatnilo a byl přijat zákon o právu rodinném, zákon č. 265/1949 Sb., který byl zcela nezávislý na občanském zákoníku. V šedesátých letech došlo k další změně a vedle občanského zákoníku, zákon č.40/1964 Sb., byl přijat také zákon o rodině, zákon č. 94/1963 Sb., který byl několikrát novelizován.⁵ Nyní je

---

¹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Úhrnná rozvodovost v letech 1950 – 2015*. [online]. czso.cz, 13. června 2016 [cit. 22. února 2017]. Dostupné na: <<https://www.czso.cz/csu/czso/uhrrna-rozvodovost-v-letech-1950-2015>>

² aktuální znění: úplné znění usnesení předsednictví České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍ PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky, jak vyplývá ze změny provedené ústavním zákonem č. 162/1998 Sb.

³ ZUKLÍNOVÁ, Michaela, DVOŘÁKA, Jan, ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. Díl druhý: Rodinné právo*. Praha: Wolter Kluwer ČR, 2016, s. 21-22

⁴ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Rodina a výživné. Vyživovací povinnost rodičů, dětí a dalších příbuzných*. Praha: Leges, 2011, s. 16

⁵ ZUKLÍNOVÁ: *Občanské právo hmotné...* s. 23

úprava rodinného práva zakomponována do nového občanského zákoníku, zákona č. 89/2012 Sb., který nabyl účinnosti 1.1.2014.

*„Začlenění rodinného práva do kodexu je plně v souladu s tím, že občanský zákoník klade na první místo člověka a jeho osobní poměry, proto je tato právní úprava obsažena již ve druhé části kodexu.“*⁶ Normy týkající se postavení člověka v rodině nalezneme také v jiných částech. Například již v ustanovení §3 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „NOZ“), se hovoří o právu člověka brát se o vlastní štěstí a o štěstí rodiny. Dle ustanovení §3028 odst. 2 NOZ se budou dosavadní právní vztahy řešit na základě nepravé retroaktivity. Rodinněprávní vztahy se tedy od nabytí účinnosti NOZ řídí touto novou úpravou.⁷

Nová úprava je tedy zatím poměrně mladá, jelikož zákoník je nyní v účinnosti tři roky. Ovšem došlo zde především ke změnám systémovým, a to začleněním rodinného práva do NOZ. Nová právní úprava v zásadě navazuje na tu předchozí, a to především co se zásad a druhů vyživovací povinnosti týče, ale lze zde najít i určité novinky.⁸ V oblasti vyživovací povinnosti rodičů a dětí však nedošlo k větším změnám a dosavadní judikatura je tak v této oblasti stále využitelná. Nalezneme však i novinky, jako například výhodu neprovdané matky, nově je stanoveno, že lze výživné přiznat zpětně i zletilému dítěti.⁹ Ve věcech rodinněprávních dle hlavy V. zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, není přípustné dovolání dle §30 odst. 1 tohoto zákona. Proto budu ve své práci používat především judikaturu Ústavního soudu a soudů obecných a výjimečně judikaturu Nejvyššího soudu.

Ve své práci se chci zaměřit hlavně na problematiku zákonných kritérií pro stanovování výživného k nezletilým dětem. K tomuto budu využívat v první řadě texty zákona a komentářovou literaturu. Dále pak také různé monografie, články a již výše zmíněnou judikaturu. V první kapitole bude nastíněno obecně výživné. Další kapitola se již bude týkat vyživovací povinnosti k nezletilým dětem a jejího vzniku, zániku a subjektů této vyživovací povinnosti. Ve třetí kapitole se již budu věnovat kritériím pro stanovování výše výživného, problematice určování výživného a zlehka také procesním aspektům. V kapitole čtvrté se chci zaměřit na problematiku placení výživného, především na určování splatnosti, na institut záloh na výživné a následně na problematiku změny poměrů.

---

⁶ BEZOUŠKA, Petr, PIECHOWICZOVÁ, Lucie. *Nový občanský zákoník. Nejdůležitější změny*. 1. vydání. Olomouc: Anag, 2013, s.109

⁷ Tamtéž

⁸ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014. s. 1033

⁹ POLIŠENSKÁ, Petra. *Přehled judikatury ve věcech vyživovací povinnosti rodičů*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2013, s. 12

1 Obecně k vyživovací povinnosti

Úpravu vyživovací povinnosti najdeme dnes v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a to v části druhé nazvané rodinné právo. Samotná úprava vyživovací povinnosti je upravena v pododdílu čtvrtém nazvaném Vyživovací povinnosti, jež spadá do oddílu třetího nazvaného Rodiče a dítě.

Najdeme zde obecné normy vyživovací povinnosti, stejně jako speciální úpravy pro některé typy vyživovací povinnosti, jelikož vyživovací povinnost neexistuje pouze mezi rodiči a dětmi, vyživovací povinnost může existovat také vůči neprovdané matce, obecně mezi předky a potomky a případně rozvedenému manželovi.

Systematika úpravy výživného je i přes snahu o její zlepšení, stále relativně nekonzistentní a roztržitá. Nejprve v §910 NOZ je výčet povinných osob, dále navazují podmínky pro přiznání výživného, poté v §912 NOZ výjimka ohledně majetku nezletilého dítěte, jež není plně svéprávné a až dále v §913 NOZ navazují kritéria pro stanovení rozsahu výživného a solidaritu povinných osob v §914 NOZ. Dále jsou uvedena kritéria shodné životní úrovně a fikce výše příjmů a následuje ustanovení o tvorbě úspor, o zálohách na výživné a ustanovení o postupu soudu. Poté následuje speciální úprava výživného vůči neprovdané matce a závěrem ustanovení o způsobu plnění.¹⁰

Základní úpravu tedy nalezneme v §910 a násl. NOZ, který říká v odst. 1, že „*předci a potomci mají vyživovací povinnost*“¹¹, v následujících třech odstavcích jsou pak upraveny přednosti vyživovací povinnosti. Úpravu výživného nalezneme však také v §697 NOZ, který upravuje výživné mezi manžely, a to za dobu trvání manželství. V §760 a násl. NOZ je upraveno výživné mezi rozvedenými manžely. Zde lze vidět, že úprava výživného není systematicky jednotná nýbrž roztržitá do více částí.

Vyživovací povinností se stát snaží o zachování funkcí rodiny jako základního celku společnosti, kde jde především o uspokojování potřeb členů a o zachování samostatnosti rodiny. Tímto má docházet k řádnému fungování společnosti jako celku. Správně by tohle mělo fungovat bez zásahu veřejné moci a zákonná pravidla by měla být pouze odrazem samotného fungování společnosti, kdy by se lidé takto měli chovat automaticky.¹²

Materie výživného spadá svým účelem do institutu zaopatření. Zaopatřovací závazky mohou vznikat smlouvou, z jiných právních skutečností, a to především ze zákona, což je

---

¹⁰ GRYGAR, Jiří. In MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. §655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 1638

¹¹ Aktuální znění: zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹² GRYGAR: *Občanský zákoník – velký komentář... s.1637*

důležité z hlediska přiznání výživného. Mezi zaopatřovací závazky spadá například důchod nebo výměnek. Vedle nich je zvláštním případem zaopatřovacího závazku výživné. Tyto závazky mohou existovat souběžně, jelikož vznikají na základě jiných právních titulů. Například smluvní důchod mezi druhem a družkou. Základ spočívá v tom, že vyživovací závazek patří mezi zvláštní druhy soukromoprávního závazku. Jedná se o závazek založený zákonem, ale je zde především věcí stran, jakým způsobem si mezi sebou upraví výkon práv a povinností. Ačkoliv označení pododdílu Vyživovací povinnost je ve své podstatě nesprávné, jelikož jde jen o jednu část závazku, zákon touto terminologií klade důraz na zásadu ochrany slabší strany.¹³ Dle zákonné definice, kterou nalezneme v §1721 NOZ „*má ze závazku věřitel vůči dlužníku právo na určité plnění jako na pohledávku a dlužník má povinnost toto právo splněním dluhu uspokojit*“¹⁴, tedy závazek se skládá z práva na plnění a z povinnosti dlužníka, proto lze považovat označení rubriky za teoreticky nesprávné. „*Vyživovací povinnosti dlužníka (povinného) tak odpovídá právo (pohledávka) na plnění v podobě výživného, jež svědčí druhé straně závazku, věřiteli (oprávněnému). Sama vyživovací povinnost, vyplývající ze závazku, představuje dlužníkovu povinnost něco dát nebo něco konat anebo i něco strpět či něčeho se zdržet. Jedná se o zvláštní druh plnění ve smyslu soukromého práva.*“¹⁵ Je tedy výživné opravdu závazkem? Dle §1723 odst. 1 NOZ „*závazek vzniká ze smlouvy, z protiprávního činu nebo z jiné právní skutečnosti, která je k tomu podle právního řádu způsobilá*“¹⁶, u výživného se tedy jedná o závazek vzniklý na základě zákona a splnění podmínek v zákoně stanovených. V neposlední řadě je zde §1722 NOZ, který říká, že „*plnění, které je předmětem závazku, musí být majetkové povahy a odpovídat zájmu věřitele, i když tento zájem není jen majetkový*“¹⁷, což je v případě výživného také splněno, jelikož výživné splňuje podmínku majetkové povahy. Je však nutné pojem majetkové povahy chápat v širokém smyslu.

Samotný pojem výživné může být často špatně vykládán. Veřejnost si obvykle pod tímto pojmem představí pouze výživu v užším slova smyslu, ačkoliv je potřeba tento pojem chápat v širším slova smyslu, a to celkově ve smyslu zajištění „života“ dané osoby, tedy nikoliv pouze „výživu“, ale také například bydlení, šatstva potřeb spojených se studiem atd.

Lze tedy říci, že pojem výživné představuje zvláštní druh plnění, které je tedy předmětem závazku stran. Můžeme jej dělit na peněžité a nepeněžité. Peněžité plnění spočívá

---

¹³ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014, s. 1034

¹⁴ aktuální znění: zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹⁵ KRÁLÍČKOVÁ: *Občanský zákoník II...*s. 1035

¹⁶ Tamtéž

¹⁷ Tamtéž

ve formě pravidelných peněžních dávek dle zákona. Nepeněžité plnění představuje například poskytnutí bydlení nebo i péči poskytovanou nemohoucímú či péči o novorozence, jež se také potencionálně dá ocenit v penězích.¹⁸

Úprava vyživovací povinnosti je především kogentní povahy a z ustanovení zákona vyplývá, že výživné je neprohlášené, nepřevoditelné. Tento institut je tedy dosti chráněný, což dokládá také to, že trestní zákoník ve svém §196 zná trestný čin zanedbání povinné výživy.

---

¹⁸ Tamtéž...s. 1036

2 Vyživovací povinnost k nezletilým dětem

2.1 Subjekty

O subjektech vyživovací povinnosti hovoří již výše zmíněný §910, za subjekty obecně považujeme tedy předky a potomky. V §910 NOZ se uvádí, že: „*Předci a potomci mají vzájemnou vyživovací povinnost, přičemž vzdálenější příbuzní ji mají jen, nemohou-li ji v plném rozsahu plnit příbuzní bližší; povinnost potomků přitom předchází povinnosti předků, nejde-li o poměr rodičů a dítěte.*“¹⁹ Vyživovací povinnost k dítěti mají tedy primárně rodiče dítěte a až ve chvíli, kdy rodiče například nejsou právně určeni, nežijí, nebo nemohou této povinnosti dostát, přechází vyživovací povinnost na prarodiče.²⁰ Základním prvkem je tedy příbuzenství.

Lze rozlišovat příbuzenství biologické (vrozené), sociální (osoba, byť není rodičem, jako rodič o dítě pečuje) a právní (osoba je za rodiče označena na základě zákona). Pokud jde tedy o příbuzenství ve smyslu §910, mluvíme o příbuzenství právním. Právní příbuzenství je v tomto smyslu nadřazeno ostatním typům příbuzenství. Na roveň plnohodnotnému rodičovství je tedy postaveno také osvojení, které je právním rodičovstvím. Příbuzní osvojitele v přímé linii nemohou osvojení ovlivnit, stejně jako nemohou ovlivnit zplození dítěte svým příbuzným v linii přímé.²¹ Tedy i u osvojení může vyživovací povinnost přejít na předky, ačkoliv tyto nejsou předky biologickými.

Vůči nezletilému dítěti mají povinnost matka a otec, kdy za matku považujeme dle zákona ženu, která dítě porodila (§775 NOZ) a otec je určen na základě jedné ze tří zákonných domněnek dle §776 a násl. NOZ. Zjednodušeně, za otce dítěte se vždy považuje manžel ženy, která dítě porodila. Tato domněnka je vyvratitelná. Pokud však žena není vdaná, může se otcovství určit souhlasným prohlášením matky a domnělého otce před soudem nebo matričním úřadem. U třetí domněnky se má za to, že otcem je muž, který s matkou souložil v době, od které neprošlo do narození méně než sto šedesát dní a více než tři sta dní.²²

Hlavními subjekty tohoto zaopatřovacího závazku jsou tedy oprávněný a povinný. Oprávněným je ten, který má nárok na výživné a povinným je ten, který musí splnit vyživovací povinnost. V tomto případě se bude tedy jednat o oprávněného, kterým je nezletilé dítě a povinného rodiče.

---

¹⁹ GRYGAR: *Občanský zákoník – velký komentář...s. 1641*

²⁰ KRÁLÍČKOVÁ: *Občanský zákoník II...s. 1037*

²¹ GRYGAR: *Občanský zákoník – velký komentář... s. 1638*

²² aktuální znění: zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

2.2 Vznik

Základem pro vznik vyživovací povinnosti je existence rodinněprávního poměru.²³ Pro výživné k nezletilým dětem je důležité příbuzenství v řadě přímé. Vyživovací povinnost vzniká ze zákona. Rodič má vůči dětem tuto povinnost od jejich narození. Není podstatné, že později je soudně stanovena výše plnění, tím nedochází ke vzniku vyživovací povinnosti. Což je podstatné především pro výše uvedený trestný čin zanedbání povinné výživy, jelikož se jej může povinný dopustit, aniž je předem cokoliv stanoveno soudem. „*Soudní rozhodnutí o stanovení konkrétní vyživovací povinnosti má konstitutivní charakter v tom směru, že teprve na jeho základě, se vyživovací povinnost rodiče k dítěti stává vynutitelnou civilním právem.*“²⁴

Stěžejním předpokladem výživného je, stejně jako ve staré úpravě, potřeba výživného oprávněným. NOZ toto sjednocuje do jednoho ustanovení²⁵, a to do §911: „*Výživné lze přiznat, jestliže oprávněný není schopen sám se žít.*“ Hovoří se o tzv. stavu odkázanosti na výživu. „*Materiálním znakem zákonného kritéria neschopnosti sám se žít je zjištění, že oprávněný nedisponuje žádným vlastním příjmem nebo disponuje příjmem tak nízkým, že nepostačuje krýt jeho potřeby, anebo výnosy z majetku, který mu patří (event. jej spravuje), nedostačují pro úhradu jeho osobních potřeb.*“²⁶ Znění zákona je zde však relativně nepřesné, jelikož podmínka „není schopen se sám žít“ je neurčitá. Nejde totiž jen o to, že oprávněný není schopen se objektivně sám žít, ale převážně o to, že to po oprávněném nelze objektivně požadovat, například proto, že stále studuje a připravuje se na budoucí povolání.²⁷

U nezletilého nesvéprávního dítěte je poté speciální úprava v §912 NOZ, která říká, že „*nezletilé dítě, které není plně svéprávné, má právo na výživné, i když má vlastní majetek, ale zisk z majetku spolu s příjmem z výdělečné činnosti nestačí k jeho výživě*“²⁸, tedy potencionálně by dítě, které má vlastní majetek, již nemělo být považováno za odkázané na výživu, avšak tohle ustanovení stanovuje výjimku pro nezletilé a nesvéprávné dítě. Hlavním smyslem tohoto ustanovení je to, aby nezletilé dítě ještě před tím, než uplatní právo na výživné, muselo zpeněžit svůj majetek. Pokud tedy zisk z majetku (například nájemně) a případný příjem, jež dítě svou pracovní nebo výdělečnou činností nabývá, nepostačují k jeho výživě, má dítě právo na

---

²³ KRÁLÍČKOVÁ: *Občanský zákoník II*...s. 1038

²⁴ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekonstrukci soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 117-118

²⁵ BĚLOHLÁVĚK, J., Alexandr a kol., *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 294

²⁶ ELISCHER, David. In ŠVESTKA, Jiří, DVORÁK, Jan, FIALA, Josef, ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 564

²⁷ GRYGAR: *Občanský zákoník – velký komentář*...s. 1648

²⁸ Aktuální znění: zákon č. 89/2012, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

výživné. Potvrzuje to také rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.10.1967, ze kterého plyne, že i když je nezletilé dítě schopné již nějaké výtěžné činnosti, nemůže to způsobit zánik vyživovací povinnosti. Je vždy nutné brát ohled na jeho odůvodněné zájmy, schopnosti, zdravotní stav a tělesnou způsobilost.²⁹

Pro vznik vyživovací povinnosti rodičů k dětem není podstatné, zda se dítě narodilo v manželství či nikoliv. Na vyživovací povinnost nemá vliv ani institut rodičovské odpovědnosti. Nutnost platit výživné je v naší společnosti nejčastěji spojena s rozvodem manželství nebo s tím, že dítě žije jen s jedním z rodičů. Každý rodič však musí dostát vyživovací povinnosti bez ohledu na to, zda s dítětem žije či nikoliv. Proto pokud je dítě svěřeno například do pěstounské péče či do ústavní výchovy, povinnost rodičů platit výživné je stále zachována, ačkoliv je dítě v péči jiné osoby. Děti by neměly být alespoň v majetkové sféře diskriminovány z toho důvodu, že nemohou žít se svými rodiči. Rodiče by neměli spoléhat na to, že dítě odloží do péče jiné osoby nebo ústavu, a dítě tak zůstane na starost společnosti. To by bylo v rozporu s veřejným zájmem.³⁰

K souvislosti rodičovské zodpovědnosti a plnění vyživovací povinnosti se vyjadřuje také Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 28.6.2011, kdy se matka domáhala omezení rodičovské zodpovědnosti otce, a to z toho důvodu, že neplatil řádně stanovené výživné. Otec se však se synem stýkal a vazby mezi nimi byly dobré. Soud v tomto případě dovodil, že neplnění vyživovací povinnosti, i když soustavné, nemůže mít za následek omezení rodičovské zodpovědnosti s ohledem na zájem dítěte a jeho vývoj, pokud zde existuje citová vazba, vzájemná komunikace a zájem rodiče o dítě. Jedná se o jeden z nejzávažnějších zásahů do práv rodiče a je to spojováno také s přerušením styků dítěte s rodičem.³¹ Je pochopitelné, že matka žádala omezení rodičovské zodpovědnosti otce, jelikož ji vadilo, že otec výživné neplatí. Avšak souhlasím plně s tím, že pokud jsou zde citové vazby a pozitivní přístup otce k dítěti, nebylo by v zájmu dítěte, aby došlo k přerušování vazeb.

2.3 Zánik

Obecně lze říci, že zánik vyživovací povinnosti je podmíněn buď zánikem oprávněného, nebo povinného, tedy smrtí případně osvojením. Dále zánikem výše uvedeného stavu odkázanosti na výživu, anebo uspokojením vyživovací povinnosti jinými povinnými na základě

---

²⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30.10.1967, sp.zn. 4 Cz 114/67

³⁰ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. Vyživovací povinnost rodičů k dětem v náhradní péči. *Právní rozhledy*, 2005, č. 9, s. 305-308

³¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28.6.2011, sp.zn. 3909/2010

zákonně přednosti plnění.³²Zánik vyživovací povinnosti lze dělit na absolutní nebo relativní. Absolutní zánik znamená, že již nemůže být vyživovací povinnost v tomto poměru obnovena. Nastává smrtí oprávněného nebo povinného. Relativní zánik nastává třeba dočasným zánikem neschopnosti samostatně se živit, tento stav se však může obnovit a opět vzniká nárok na výživné.³³

Rozšířeným omylem je, že dochází k zániku vyživovací povinnosti dosažením 26 let věku, což není pravdou. Hranice 26 let věku je významná v právu sociálního zabezpečení, ale nikoliv u výživného. U výživného je nejdůležitější stav odkázanosti na výživu, který může trvat i déle než do 26 let věku. Schopnost dítěte se živit nepředstavuje však jen situaci, kdy již dítě získá pravidelný příjem, ale jedná se o kritérium objektivní. Tedy pokud již dítě dokončí soustavnou přípravu na budoucí povolání a zdravotní stav tak dovolí, lze říci, že je schopno se samo živit.³⁴ Tento názor je podpořen také soudním rozhodnutím z roku 1967, které odpovídá úpravě současného občanského zákoníku.³⁵ Právní věta tohoto rozhodnutí zní: „*Schopnost dítěte k tomu, aby se živilo samo, není odvislá od dosažení určité věkové hranice; není tedy důvodem k tomu, aby bylo plnění vyživovací povinnosti rodiče k dítěti omezováno předem dosažením určité věkové hranice dítětem.*“³⁶ V §859 NOZ, který patří do obecných ustanovení oddílu 3 Rodiče a dítě, je stanoveno: „*Vyživovací povinnost a právo na výživné nejsou součástí rodičovské odpovědnosti; jejich trvání nezávisí na nabytí zletilosti ani svéprávnosti.*“³⁷ Lze tedy vidět, že uvedený judikát je v souladu s NOZ a podporuje názor, dle kterého zaniká vyživovací povinnost vůči dětem jinými okolnostmi, než je nabytí zletilosti nebo svéprávnosti.

Vyživovací povinnost zaniká smrtí oprávněného. Dědicové oprávněného nemohou žádat, aby bylo povinným pokračováno v plnění. Stejně tak se dědicové povinného nestanou dlužníky, ledaže se jedná o již splatné částky výživného, nebo na ně vyživovací povinnost přejde z důvodů příbuzenství, jak je uvedeno výše. Existují však výjimky, které vytváří pohledávku na pozůstalosti, kdy zákon přiznává právo na slušnou výživu pozůstalému manželovi §1666 NOZ, nutnou výživu neopominutelnému dědici v §1665 NOZ, nutné zaopatření pozůstalému rodiči v §1668 NOZ a stejné zaopatření pro osoby požívající bezplatné

---

³² GRYGAR: *Občanský zákoník – velký komentář...s. 1642*

³³ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2015, s. 240

³⁴ SVOBODA: *Rodičovství, osvojení a výživné... s. 128*

³⁵ BEZOUŠKA, Petr a kol. *Soudní judikatura ve světle nového občanského zákoníku. Komentovaný rejstřík judikatury a její použití po rekodifikaci*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 242

³⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 6.5.1967, sp.zn. 5 Cz 19/67

³⁷ Aktuální znění: zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

zaopatření do smrti zůstavitele v §1669 NOZ.³⁸ K tomuto více také judikát Nejvyššího soudu, který se vyjádřil, tak že: „Právo na výživné je právem majetkovým a právem osobním, které zaniká smrtí oprávněného i smrtí povinného. Dávky výživného splatné ke dni smrti mohou být předmětem dědictví, neboť jako dluh či pohledávka přecházejí na právní nástupce zemřelého.“³⁹ V tomto případě šlo o situaci, kdy se nezletilý syn v zastoupení matky domáhal zaplacení dlužného výživného otcem, avšak tento zemřel. Soud tedy konstatoval, že na již dlužné výživné syn nárok sice má v rámci dědictví, avšak v daném případě otec zemřel dříve, než byla soudem přesně stanovena výše výživného, tedy syn nárok nakonec neměl.⁴⁰

K zániku vyživovací povinnosti rodiče vůči dítěti může dojít také uzavřením sňatku nezletilým dítětem. Nedochozí k úplnému zániku, rodiče ji poté budou plnit za situace, že manžel nebude schopen plnit vůbec nebo jen nedostatečně.⁴¹ Výživné mezi manžely nalezneme v §697 NOZ, kde v odst. 1 druhé větě je stanoveno, že „vyživovací povinnost mezi manžely předchází vyživovací povinnosti dítěte i rodičů.“⁴² Tedy uzavřením sňatku dochází k relativnímu zániku vyživovací povinnosti rodičů vůči dítěti.

---

³⁸ ELISCHER, David. In ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef, ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 561

³⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.2.2004, sp.zn. Cdo 2128/2003

⁴⁰ Tamtéž

⁴¹ KOVÁŘOVÁ: *Rodina a výživné...* s. 44

⁴² aktuální znění: zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

3 Stanovování výživného k nezletilým dětem

3.1 Procesní aspekty

Pokud nastane situace, že vyživovací povinnost není plněna dobrovolně, může rozhodnout o její výši soud, a to na základě žaloby. Obvykle se jedná o řízení sporné. U nezletilých je však možné zahájit řízení také z moci úřední, kdy se bude jednat o řízení v rámci péče soudu o nezletilé dle §466 a násl. zákona č. 292/2013 Sb., zákona o zvláštních řízeních soudních (dále jen „ZŘS“). Řízení sporné bude ovládáno zásadou projednací, zatímco řízení nesporné dle ZŘS zásadou vyšetřovací. Některá řízení jsou již obligatorně spojena i s určením výše výživného, jako například řízení o určení otcovství.⁴³

Soud může autoritativně upravit výživné jen tehdy, když mu to zákon umožňuje, jelikož se jedná o institut soukromoprávního charakteru. Soud může dle ZŘS zahájit řízení ve věcech péče soudu o nezletilé i bez návrhu, avšak jen tedy, má-li za to, že zahájení a vedení řízení jsou v zájmu nezletilého dítěte. V §919 NOZ můžeme nalézt zákonné limity, které brání soudu ve svévolném určení vyživovací povinnosti. Soud dle tohoto ustanovení nemá pravomoc, pokud rodiče žijí spolu nebo pokud spolu sice nežijí, ale na výživném pro nezletilé dítě se dohodli, dohoda trvá a výživné je dle ní plněno. V těchto případech soud dostává pravomoc k určení výživného až na základě návrhu jednoho z rodičů dítěte. Ustanovení §919 NOZ, ačkoliv je správně gramaticky vykládáno, může být v rozporu se zájmem dítěte, i když je zde dohoda rodičů o výživném, která je plněna. Rozpor zde může být například proto, že otec přispívá pouze minimálně, i když by mu jeho situace dovoľovala přispívat více a dítě je tím pádem vystaveno hmotné nouzi. Tento případ lze považovat za výjimečnou situaci a soud může zahájit řízení i z úřední moci.⁴⁴ Nemůžeme tedy říct, že soud může kdykoliv bez návrhu rozhodnout o vyživovací povinnosti k nezletilému dítěti, jsou zde jisté zákonné limity, které soudu v tomto brání.

Dle §922 NOZ je možné výživné přiznat až ode dne zahájení soudního řízení, avšak pokud jde o výživné pro děti, lze přiznat i za dobu tří let zpětně. Zákon užívá pojmu děti, nevymezuje zde pouze nezletilé děti. Výživné je tedy možné zpětně přiznat jak nezletilému dítěti, tak dítěti již zletilému, které stále není schopno se samo žít.

Při stanovování výživného tedy bude užito jak ZŘS tak NOZ, jelikož ZŘS obsahuje normy procesní a NOZ normy hmotného práva, a to především ohledně způsobu určování výše výživného, vzniku nároku na výživné atd.

---

⁴³ HRUŠÁKOVÁ: *Rodinné právo...*s. 237

⁴⁴ SVOBODA: *Rodičovství, osvojení a výživné...* s. 115

V ZŘS najdeme úpravu v hlavě V. (řízení ve věcech rodinněprávních) oddílu 5 (Péče soudu o nezletilé) a pododdílu 2 (Řízení ve věcech péče soudu o nezletilé) od §466 a násl. V těchto řízeních se rozhoduje ve věcech týkajících se nezletilých, s výjimkou těch, jež mají samostatnou úpravu. Můžeme hovořit o obecných řízeních, jež se týkají těch záležitostí nezletilého dítěte, u nichž je potřeba upravit ve veřejném zájmu jeho poměry. Je však velmi problematické přesně určit tyto záležitosti, proto je zde v §466 ZŘS stanoven jejich demonstrativní výčet. V rámci jednoho řízení může být projednáváno více záležitostí uvedených v §466 ZŘS.⁴⁵ Často právě z důvodu rozvodu bývá spojeno řízení o určení péče o nezletilé dítě a řízení o určení výživy nezletilého dítěte. Pokud jde o rozvod, je důležitá úprava v §755 odst. 3 NOZ, kde je stanoveno, že soud manželství nerozvede, aniž dojde k úpravě poměrů k nezletilému dítěti na dobu po rozvodu. Výživné k nezletilému dítěti se tudíž nejčastěji určuje právě z důvodu rozvodu.

Všechna rozhodnutí o výživném pro nezletilé dítě lze i bez návrhu změnit, jestliže došlo ke změně poměrů, a to na základě §923 NOZ. Pokud došlo ke snížení nebo zrušení výživného zpětně, tak již spotřebované výživné se v případě nezletilého dítěte nevrací.⁴⁶

Místně příslušným soudem je dle §467 ZŘS obecný soud nezletilého, což je dle §4 odst. 2 ZŘS soud v jehož obvodu má nezletilý bydliště. Pokud se změní okolnosti, dle nichž se posuzuje místní příslušnost, může dojít k přenosu příslušnosti dle §5 ZŘS. Dítě musí být v řízení vždy zastoupeno opatrovníkem dle §468 odst. 1 ZŘS, jež bývá zpravidla orgán sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPOD). Soud je povinen vždy ve věci nařídít jednání a dále musí zjistit názor dítěte, a to výslechem. Dle §867 NOZ se má za to, že každé dítě starší 12 let je schopno pochopit informace ohledně řízení a utvořit si názor. U dětí mladších 12 let je soud povinen zjistit, zda je dítě tohoto schopno. Přihlíží se nejen k věku, ale také k mravní a rozumové vyspělosti dítěte. Jestliže soud rozhodne, že dítě není schopno informace přijmout a utvořit si názor, musí vyslechnout jinou osobu, která je schopna zájmy dítěte chránit a jejíž zájmy nejsou v rozporu se zájmy dítěte.⁴⁷

Vydání rozhodnutí o úpravě poměrů dítěte je jednou z podmínek rozvodu. Musí být vydáno, aby mohlo dojít k rozvodu manželství. Což však ale může způsobovat ty problémy, že jeden z rodičů může záměrně využívat této situace a protahovat řízení, navzdory tomu, že druhý z rodičů již bude mít například i založenou novou rodinu. Dítě tímto může hodně trpět. Za

---

⁴⁵ ŠÍNOVÁ, Renáta, PETROV, KŘIVÁČKOVÁ, Jana a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2015, s. 228-229

⁴⁶ Tamtéž...s. 230

⁴⁷ Tamtéž...s. 236-237

zajímavé lze ale považovat to, že když jde o nesezdané partnerství a rodiče uzavřou dohodu, jak budou o dítě pečovat, tak nikdo již tuto dohodu nekontroluje.⁴⁸ Soudní řízení je velice stresující záležitostí, proto by se jak soud, tak rodiče v nejlepším zájmu dítěte měli snažit o co nejjednodušší průběh, bohužel se tak mnohdy neděje a rodiče využívají často dítě jako svého prostředníka a dítě tímto velmi trpí. Pokud by však nebyla soudní řízení, mohlo by se stávat, že dohoda rodičů nevznikne nebo bude velmi nevýhodná.

Návrh na úpravu poměrů musí obsahovat návrh způsobu úpravy poměrů nezletilých dětí po rozvodu. Návrh samotný se podává obvykle ve třech vyhotoveních, jelikož účastníkem zde bude i orgán sociálně-právní ochrany dětí. Podání návrhu na zahájení řízení není zpoplatněno. Soud péče o nezletilé je poté příslušný k projednávání všech věcí týkajících se dítěte až do jeho zletilosti. Jedná o věcech týkajících se výchovných poměrů, výživného, styku s rodiči atd. Pokud však dojde ke změně bydliště, může dojít k postoupení soudu místně příslušnému v obvodu nového bydliště dítěte. Nově příslušný soud bude mít tedy k dispozici celý spis a všechny informace.⁴⁹

Soud rozhoduje dle stavu, který existuje v okamžiku vydání soudního rozhodnutí. Může dojít k situaci, že v okamžiku, kdy soud rozhoduje, jsou okolnosti jiné než ve chvíli, kdy byl podán návrh na zahájení řízení. I tak soud rozhoduje podle stavu, který je v okamžiku rozhodnutí.⁵⁰

3.2 Výše výživného

„Vždy je nutné důsledně odlišovat, zda je za prvé dán nárok na výživné, za druhé, zda jsou povinni schopni jej plnit, a za třetí, v jaké výši jej jsou schopni plnit.“⁵¹

Určení rozsahu výživného obecně u všech typů vyživovací povinnosti je stanoveno v §913 NOZ, který říká v odst. 1, že *„pro určení rozsahu výživného jsou rozhodné odůvodněné potřeby oprávněného a jeho majetkové poměry, jakož i schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného“⁵²*, v odst. 2 je poté stanoveno k hodnocení schopností povinného, *„že je třeba také zkoumat, zda se povinný nevzdal bez důležitého důvodu výhodnějšího zaměstnání či výdělečné činnosti nebo majetkového prospěchu, popřípadě zda nepodstupuje nepřiměřená majetková rizika. Dále se také přihlíží k tomu, zda povinný o oprávněného pečuje a v jaké míře*

⁴⁸ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Úprava povinností a práv k nezletilým dětem v případě rozchodu a rozvodu rodičů. *Právní rozhledy*, 2016, č. 1, s.12

⁴⁹ FRANCOVÁ, Marie, DVOŘÁKOVÁ, ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 24-26

⁵⁰ KOVÁŘOVÁ: *Rodina a výživné...* s. 37

⁵¹ GRYGAR: *Občanský zákoník – velký komentář...*s. 1654

⁵² Aktuální znění: zákon č.89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

a také se přihlíží k péči o rodinnou domácnost.⁵³ Tohle je tedy zásadní ustanovení NOZ, které nám obecně říká, jak by se měla stanovovat výše výživného. Pokud se jedná o výživné k nezletilým dětem, nalezneme zvláštní úpravu v části od §915 a násl., jež je nazvaná *Výživné mezi rodiči a dětmi a předky a potomky*. Jedná se o ustanovení, které v odst. 1 říká, že „*Životní úroveň dítěte má být zásadně shodná s životní úrovní rodičů. Toto hledisko předchází hledisku odůvodněných potřeb dítěte.*“⁵⁴ Dále máme zvláštní úpravu v §916 NOZ, která má předcházet tomu, že povinný nechce prokázat řádně své příjmy a majetkové poměry, je zde stanoven fikce, že měsíční příjem této osoby činí pětadvacetinásobek částky životního minima jednotlivce. Dle §917 NOZ lze, za splnění podmínek zde určených, považovat za odůvodněné potřeby také tvorbu úspor.

Výše uvedené jsou obecně ustanoveními týkající se stanovování výše výživného k nezletilým dětem. Těmto ustanovením a jejich rozboru se budu věnovat v následujících částech práce.

3.2.1 Doporučující tabulky

Vyživovací povinnost rodičů k dětem a její rozsah se dá obecně určit dvěma způsoby, a to na základě volného hodnocení soudu nebo tzv. tabulkovou metodou. U nás se používá metoda volného hodnocení soudu, kdy se výše výživného stanovuje bez použití právně závazných pevně stanovených sazeb. Nevýhodou této metody mohou být zvýšené požadavky na odbornost soudce a dále také rozdílné určování výživného mezi různými soudy v obdobných případech, jelikož neexistuje objektivní sjednocovatel. Výhodou pak je individuální posouzení každého případu. Metoda objektivizace se v ČR neuchytila i přes to, že se tím právní věda zabývá. Tato objektivní metoda by mohla posílit právní jistotu, a také zjednodušit soudní řízení. Objektivní metoda není vždy absolutní. Může být stanovena jen hranice určitého minimálního výživného. Tato objektivní metoda bývá využívána buď tabulkovým způsobem, nebo způsobem podílovým.⁵⁵

V tuzemsku se Ministerstvo spravedlnosti zabývalo metodou objektivního stanovení výživného, a to v rámci projektu „Optimalizace agendy výživného“, a výsledkem byla doporučující tabulka. Není tedy žádná závazná tabulka, ale existuje tato doporučující, kdy je výše výživného stanovena jako procentuální rozmezí z příjmu na základě věku dítěte.⁵⁶ Tabulka

---

⁵³ Tamtéž

⁵⁴ Tamtéž

⁵⁵ ŠÍNOVÁ, Renáta, ŠMÍD, Ondřej, JURÁŠ, Marek a kol. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. Praha: Leges, 2013, s. 206-209

⁵⁶ ELISCHER: *Občanský zákoník. Komentář...*s. 580

je určena pro standardní typy situací, tedy především pro rodiny s příjmy ze závislé činnosti a s nejvýše třemi vyživovacími povinnostmi. Jelikož má tabulka pouze doporučující charakter, umožňuje zohlednění různých specifických situací, jako je například zdravotní stav, více vyživovacích povinností, velikost majetku.⁵⁷

Doporučující tabulky byly vytvořeny ministerstvem, což může vyvolávat diskuze s ohledem na to, že ministerstvo spadá pod moc výkonnou. Ministerstvo však nejprve podalo podnět k Nejvyššímu soudu na vytvoření doporučujícího stanoviska, Nejvyšší soud však odmítnul s odkazem na to, že se jedná především o hodnocení stavu skutkového a nikoliv právního. Vytvoření doporučujících tabulek však podpořil.⁵⁸

Věkové kategorie doporučujících tabulek byly nastaveny podle období, ve kterých dochází k určité změně ve vývoji. Jak již je uvedeno, doporučující tabulky jsou vytvořeny pro standardní situace, tedy nezahrnují situace, kdy má povinný nadstandardně velké příjmy nebo naopak oprávněný velké výdaje. Čistým příjmem se v tabulkách myslí průměr za posledních 6-12 měsíců. Spodní hranice procentuální výše výživného je dána zejména pro situace, kdy má povinný právě více než 1 vyživovací povinnost.⁵⁹ Pro výpočet přibližné výše výživného, se jako základ bere čistý příjem povinného, bez ohledu na další vyživovací povinnosti a jiné náklady.⁶⁰

Ačkoliv tedy není doporučující tabulka závazná, lze mít za to, že pokud se soudy chtějí odchýlit, mělo by to být řádně odůvodněno. Tento názor vyslovil také Ústavní soud v usnesení ze dne 16.6.2011 sp. zn. III.ÚS 1303/2011: „*O porušení ústavnosti by v této souvislosti mohlo být uvažováno, pokud by se soudní rozhodování zcela vymykalo běžným standardům, tedy pokud by vznikl značný (extrémní) rozdíl mezi soudem stanoveným a „tabulkovým“ výživným, aniž by pro to existovaly věcné důvody*“⁶¹ Doporučující tabulky jsou vytvořeny pouze ministerstvem a nemají tedy zákonný charakter. Soudy je však využívají, a proto, kdyby došlo k extrémní odchylce, mohlo by to být považováno za protiústavní. Stále je však nutné dbát na to, že každý případ je individuální, proto samotné tabulky mají procentuální rozmezí a je možné se od nich také odchýlit.

---

⁵⁷ KRÁLÍČKOVÁ: *Občanský zákoník II*...s. 1088

⁵⁸ KOTRADY, Pavel. Pohled soudní praxe na některé otázky týkající se stanovení výživného. *Bulletin advokacie*, 2015, roč. 7, č. 8, str. 48

⁵⁹ Tamtéž

⁶⁰ KOVÁŘOVÁ: *Rodina a výživné*... s. 41

⁶¹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 16.6.2011, sp. zn. III.ÚS 1303/2011

3.3 Schopnosti a možnosti a majetkové poměry povinného

Jak je již uvedeno výše, tak v §913 NOZ nalezneme kritérium odůvodněných potřeb na straně oprávněného a schopností a možností a majetkových poměrů na straně povinného.

Co se týká nezletilých dětí, tak soud stanoví závazek platit výživné tomu z rodičů, kterému není dítě svěřeno do péče. Výše výživného se poté stanovuje dle uvedených kritérií v kapitole 4.2. Již Ústavní soud zdůrazňuje při výkladu ještě tehdy platných ustanovení zákona o rodině, že oba rodiče jsou povinni přispívat na výživu svých dětí podle svých schopností, možností a majetkových poměrů. Při určování právě majetkových poměrů je nutné přihlídnout nejen k faktickým příjmům, ale také k celkové hodnotě jak movitého, tak nemovitého majetku a způsobu života. Soud je v tomto povinen obstarat všechny relevantní podklady pro správné určení výše výživného.⁶²

Schopnosti povinného lze chápat jako subjektivní kategorii, zatímco možnosti jako kategorii objektivní. U možností je třeba zohlednit věk, zdravotní stav, zručnost, adaptabilitu, sociální zralost povinného atd. K majetkovým poměrům je potřeba přistupovat komplexně a musí se zohlednit celková majetková situace povinného.⁶³ Jmění povinného může sestávat z různých majetkových podstat, výnosů, nemovitých i movitých věcí, sportovní výbavy, uměleckých děl, hudebních nástrojů. Je potřeba započítat i různé výhody, jako například bezplatné bydlení, služební vůz atd.⁶⁴

Jak postupovat, když má povinný velký majetek ale nízké příjmy? To patří mezi často kladené otázky v oblasti vyživovací povinnosti. Lze po povinném požadovat například zpeněžení části majetku? Majetek povinného bývá často zatížen hypotékami a povinný pak argumentují nízkou životní úrovní, kvůli nízké osobní spotřebě. Zde je zapotřebí vše zohledňovat velmi individuálně a citlivě. Avšak vyživovací povinnost převážně na nezletilé nesvéprávné dítě by neměla být přenášena na stát, musí být „hledána rovnováha a ctěn účel institutu výživného, dobré mravy, sledováno jak krátkodobé, tak dlouhodobé hledisko a usilováno o spravedlivé řešení.“⁶⁵ Je tedy třeba brát zřetel i na možný výnos, který by bylo možné získat například z nájmu. Je zde tedy hledisko potenciality. Buť se v nesporných věcech uplatňuje zásada vyšetřovací, je potřeba, aby oprávněný nebo jeho zákonný zástupce na tyto potencialní příjmy a majetek během řízení poukázal.⁶⁶ Samotná judikatura odkazuje na rozdíl mezi potencialitou výdělku a fakticitou výdělku. Pro výši výživného je tedy

---

⁶² FRANCOVÁ: *Rozvody, rozchody...* s. 22-23

⁶³ HRUŠÁKOVÁ: *Rodinné právo...*s. 232

⁶⁴ KRÁLÍČKOVÁ: *Občanský zákoník II...*s. 1060

⁶⁵ Tamtéž

⁶⁶ Tamtéž...s.1061

rozhodující příjem, kterého by rodič mohl dosáhnout, kdyby řádně využíval svých možností.⁶⁷ Rozlišování, zda povinný má nebo nemá majetek, je důležité také u nezaměstnaného rodiče, jelikož by třeba mohl mít majetek, jež by mu umožňoval nepracovat a zároveň pobírat rentu. Pokud však povinný nemá majetek, je třeba rozlišovat, zda nepracuje z důvodů objektivních nebo subjektivních.⁶⁸

Možnosti a schopnosti rodiče platit výživné jsou dány i okruhem dalších osob, jimž rodič musí poskytovat výživu. Řízení o výživě je ovládáno vyšetřovací zásadou a soud ohledně toho musí provést šetření. Náklady na ostatní vyživovací povinnosti poté soud odečte od ostatních příjmů povinného. Soud také musí přihlídnout k majetkovým poměrům manžela povinného.⁶⁹

Pokud poté jde o zjišťování příjmů za účelem stanovování výživného k nezletilým dětem, je zde nevyvratitelná právní domněnka v §916 NOZ o výši průměrného měsíčního příjmu povinného v rozsahu pětadvacetinásobku částky životního minima. Ta je zde především proto, že mnohdy bývá zjišťování příjmů velmi složitou záležitostí a povinní se snaží často vyhnout své povinnosti. U povinných bez zaměstnaneckého poměru nejednou došlo k tomu, že podhodnocují svou životní úroveň a příjmy a vykazují záměrně vysoké výdaje a ztráty. Tohle již mnohdy hraničí se zneužíváním práva. Důležité je, že plnění výživného má přednost před případným investičním záměrem povinného. Je tedy nutné v první řadě splnit vyživovací povinnost, i kdyby mělo dojít ke snížení výnosu, případně sankcím.⁷⁰

Je zde rozdíl oproti dřívější právní úpravě. Nynější úprava dovoluje užití této fikce pouze při stanovování výživného k nezletilému nesvéprávnému dítěti, a nikoliv ke zletilému svéprávnému. Tuto výdělkovou fikci lze použít i vůči jiným příbuzným dítěte v přímé linii, což minulá úprava vylučovala. Ustanovení má zjednodušovat práci soudu, a také dostatečně paušalizovat nedoložený aktuální příjem. Osoba povinná výživou má také povinnost poskytnout aktivní součinnost při zjišťování příjmů. Nestačí například, že doloží daňové priznání za určité období, musí ale také doložit související listiny, jako knihu jízd, peněžní deník atd. Fikci výdělku nemůže soud využít, pokud by si mohl alespoň rámcově situaci zjistit ze základu daně od finančního úřadu, ten je totiž ze zákona povinen tuto informaci soudu v případě řízení o výživném sdělit. Pokud však z ostatních důkazů plyne, že příjem povinného je vyšší, může dojít k využití ustanovení o fikci výdělku, i to přes existenci sdělení o základu daně.⁷¹

---

⁶⁷ rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 9.12.2004, sp.zn.11 Co 522/2004

⁶⁸ GRYGAR: *Občanský zákoník – velký komentář...*s. 1656

⁶⁹ SVOBODA: *Rodičovství, osvojení a výživné...*s. 146

⁷⁰ GRYGAR: *Občanský zákoník – velký komentář...*s. 1657

⁷¹ SVOBODA: *Rodičovství, osvojení a výživné...*s. 146 - 151

Takovým důkazem by mohlo být například zakoupení nějaké drahé věci, případně výpověď zaměstnance, spolupracovníka.

V §913 NOZ je naznačena jistá posloupnost, a to taková, že rozhodné jsou schopnosti, poté možnosti a až na závěr majetkové poměry povinného. Zajímavostí však je, že to v praxi funguje jinak. V praxi jsou v první řadě nejdůležitější majetkové poměry povinného. Tento přístup stanovování výživného může v praxi často vést k vytváření nevykonatelných exekučních titulů a k demotivaci povinných alespoň k částečnému plnění. Iracionalita je vidět například u trestného činu zanedbání povinné výživy, kde pokud je osoba ve výkonu trestu kvůli spáchání tohoto trestného činu, ale výživné jí není sníženo, může se po propuštění z výkonu trestu stát opět trestně stíhanou osobou za stejný trestný čin.⁷²

Ustanovení §913 odst. 2 NOZ nám dává také určitý návod k hodnocení schopností, možností a majetkových poměrů, kdy říká, že je potřeba zkoumat také to, *zda se povinný bez důležitého důvodu nevzdal výhodnějšího zaměstnání či výdělečné činnosti nebo majetkového prospěchu, popřípadě zda nepodstupuje nepřiměřená majetková rizika*. Výhodnější zaměstnání nelze samozřejmě posuzovat jen podle výše příjmů. Je zde velice důležitá podmínka důležitého důvodu, což může být například to, že práce je spojena s vysokými náklady (například z důvodu dostupnosti), dalším důležitým důvodem může být také velký stres z práce, zdravotní komplikace.⁷³ Tato osoba má také nárok na to, aby mohla dělat to, co jí baví, i když s menším výdělkem, ale naopak také s menším stresem, menšími zdravotními komplikacemi, a nakonec i s menšími výdaji.

Zákon zná i situaci, kdy může být více osob povinných. Ta je uvedena v §914 NOZ. Pokud tato situace nastane, *„odpovídá rozsah vyživovací povinnosti každé z nich poměru jejich majetkových poměrů, schopností a možností k majetkovým poměrům, schopnostem a možnostem ostatních.“*⁷⁴ Ustanovení tímto nezakládá solidaritu, ale skupinovou odpovědnost povinných a její rozsah. Jde zejména o plnění od povinných rodičů případně též prarodičů.⁷⁵ U každého povinného může být výživné stanoveno v jiné výši, případně jeden z povinných nemusí být povinen poskytovat výživné v peněžní podobě, nýbrž v podobě osobní péče. Soud u stanovování výživného k nezletilým dětem není vázán návrhem, může tedy dojít i ke stanovení vyššího výživného, případně k zahrnutí osob, které v návrhu nebyly, například prarodičů.⁷⁶ Pokud například dojde k úmrtí jednoho z rodičů a druhý není schopen plnit

⁷² GRYGAR: *Občanský zákoník – velký komentář*...s. 1657

⁷³ Tamtéž...s. 1660

⁷⁴ aktuální znění: zákon č.89/2012 Sb., občanský zákoník

⁷⁵ GRYGAR: *Občanský zákoník – velký komentář*...s. 1662

⁷⁶ KRÁLÍČKOVÁ: *Občanský zákoník II*...s. 1072

vyživovací povinnost dostačujícím způsobem, může dojít k situaci, že vyživovací povinnost přejde na všechny čtyři prarodiče, jak na rodiče otce, tak na rodiče matky. Řízení bude v tomto případě ovládáno vyšetřovací zásadou a je na soudu, aby zjistil všechny osoby povinné, výši jejich příjmů atd. U zletilého by tomu však bylo naopak, šlo by zde o zásadu projednací.⁷⁷

V praxi jsou zákonná ustanovení hodně upřesňována samotnými soudy a jejich rozhodnutími. Mezi takové otázky například patří to, zda lze při stanovování výživného počítat s tím, že v určitých profesích dostává osoba tzv. spropitné. Dle Krajského soudu v Ústí nad Labem nelze vycházet z této domněnky příjmu.⁷⁸ U podnikajícího povinného rodiče by nemělo být rozhodující, zda rozdíl mezi příjmy a výdaji je kladný nebo záporný, ale jde o to, zda výdaj byl ještě nezbytný pro zajištění podnikatelské činnosti nebo šlo již o výdaj, který měl sloužit k většímu zisku.⁷⁹

3.4 Odůvodněné potřeby oprávněného a jeho majetkové poměry

Je potřeba od sebe odlišovat stav odkázanosti na výživu, jež je předpokladem pro přiznání výživného dle §911 NOZ, a odůvodněné potřeby oprávněného, jež jsou předpokladem pro určení rozsahu výživného dle §913 NOZ. Potřeby můžeme rozdělit na hmotné a nehmotné. Mezi hmotné potřeby lze zařadit oblečení, hračky, školní pomůcky atd. Mezi nehmotné potřeby poté řadíme vzdělání, potřebu duševního a kulturního rozvoje atd. Míra potřebnosti je závislá na věku dítěte, jelikož s věkem se potřeby mění, dále také na tom, zda má dítě záliby, koníčky, na způsobu přípravy na budoucí povolání. Je potřeba vzít v úvahu jak potřeby pravidelně se vyskytující, tak také potřeby nepravidelné (prázdninový pobyt), případně potřeby zcela nahodilé (onemocnění).⁸⁰

Lze vidět také rozdíl v kritériích u povinného a oprávněného, kdy u oprávněného se hodnotí pouze jeho odůvodněné potřeby a majetkové poměry a již se neřeší jeho schopnosti a možnosti. To však zcela jasně odporuje §911 a odkázanosti na výživu, tedy v hodnocení jeho schopnosti a možnosti se žít. Lze tedy na základě zásady rovnosti zde dospět k tomu, že je potřeba zkoumat potencialitu se žít také u oprávněného.⁸¹ Pokud jde však o výživné k dítěti, je zde ještě kritérium v §915, a to nárok na zásadně stejnou životní úroveň dítěte s životní úrovní

---

⁷⁷ MENŠÍKOVÁ, Sylvie. *Přechod vyživovací povinnosti k nezletilým dětem na prarodiče* [online]. epravo.cz, 14. října 201 [cit. 5. března 2017]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/prechod-vyzivovaci-povinnosti-k-nezletilym-detem-na-prarodice-98651.html>>

⁷⁸ Rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 24.11.2003 sp. zn. 10 Co 652/2003

⁷⁹ Rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 4.5.2004 sp. zn. 10 Co 326/2004

⁸⁰ KRÁLÍČKOVÁ: *Občanský zákoník II...s.* 1058

⁸¹ GRYGAR: *Občanský zákoník – velký komentář...s.* 1654

rodičů. Zatímco u jiných vyživovacích povinností jejich rozsah ovlivňuje především nutná výživa, u dítěte není natolik rozhodující potencialita se živit.

„Pokud soud rozhoduje o vyživovací povinnosti rodiče k dítěti nebo o vyživovací povinnosti předka k nezletilému dítěti, které nenabýlo plné svéprávnosti, a majetkové poměry osoby výživou povinné to připouštějí, lze za odůvodněné potřeby dítěte považovat i tvorbu úspor, nevylučují-li to okolnosti zvláštního případu; poskytnuté výživné přechází do vlastnictví dítěte. O správě takto poskytnutých částek platí obecná pravidla o jmění dítěte,“⁸² takto je stanoveno v §917 NOZ. Z toho plyne, že pokud bude určováno výživné rodiče vůči dítěti, může soud stanovit výživné tak, aby si dítě mohlo tvořit i úspory. Zákon hovoří o vyživovací povinnosti rodiče vůči dítěti, opět z dikce zákona vyplývá, že je rozhodující příbuzenský vztah a nikoliv to, zda je dítě zletilé či nezletilé (svéprávné či nesvéprávné). Zatímco v případě stanovování výživného od jiného předka vůči dítěti se již bude jednat pouze o dítě nezletilé, které nenabýlo svéprávnosti. Kdyby tedy bylo stanoveno rozsudkem placení částek také na tvorbu úspor jinému předku než rodiči, tak by dosažením zletilosti oprávněného došlo ze zákona k neúčinnosti těch částí rozsudku stanovujících tvorbu úspor.⁸³

Dlouhodobě se výživnému přikládal spotřební charakter. Mělo být stanoveno pouze v takové výši, v jaké dítě výživné za měsíc spotřebovalo. Výživné tedy mělo sloužit k uspokojení odůvodněných potřeb, které existují v době, kdy je výživné plněno. Zásadní změna v tomto přišla velkou reformou v roce 1998. Touto novelou bylo také poprvé formulováno právo dítěte podílet se na životní úrovni rodičů, a z toho se vyvíjí i to, že výživné postupně ztrácelo spotřební charakter. Protože se výživné začalo určovat dle životní úrovně rodičů, znamenalo to stanovení výživného mnohem vyššího, než dítě vzhledem k odůvodněným potřebám spotřebovalo.⁸⁴ O spotřebním charakteru výživného můžeme říci, že je v rozporu se zájmem dítěte, například právě proto, že i kdyby měl povinný dostatek prostředků, tak si dítě z výživného nemohlo tvořit úspory do budoucna, jelikož bylo plněno pouze to, co aktuálně spotřebovalo.

Kam má být část výživného sloužící k tvorbě úspor vyplácena? K rukám pečujícího rodiče nebo na speciální účet? K tomuto uvádí důvodová zpráva, že by se rodiče měli dohodnout o zřízení účtu nebo navrhnout, aby rozhodl soud. Pokud nenastane ani jedna z těchto variant, bude i výživné na tvorbu úspor plněno k rukám pečujícího rodiče.⁸⁵ Tento názor je však

---

⁸² aktuální znění: zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁸³ SVOBODA: *Rodičovství, osvojení a výživné...*s. 171

⁸⁴ ELISCHER: *Občanský zákoník. Komentář...*s. 588

⁸⁵ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 397

v rozporu s dosavadní judikaturou, která říká, že povinnému nemůže být stanoveno platit výživné na úspory na účet, s nímž mohou disponovat oba rodiče. Povinný by neměl mít nárok s těmito prostředky nakládat. Tyto prostředky přechází do vlastnictví dítěte, a měly by tedy být odděleny od majetku povinného rodiče. Je třeba je vyplácet tak, aby s nimi mohl disponovat pouze oprávněný rodič, a to především proto, že se má starat i o běžné výdaje včetně tvorby úspor. Pokud se však soud domnívá, že by mohlo dojít ke zneužití ze strany pečujícího rodiče, může stanovit opatrovníka k této části jmění.⁸⁶ Správa tohoto vlastnictví je v režimu správy jmění dítěte. Rodič je povinný dodržovat alespoň péči řádného hospodáře. V případě porušení této povinnosti by byl povinen k náhradě škody.⁸⁷

K problematice vytvoření společného účtu se vyjádřil Městský soud v Praze v rozhodnutí ze dne 24.10.2002, kdy se jednalo o spor matky a otce ohledně účtu, na který bude plněna část výživného sloužící k tvorbě úspor. Otec chtěl platit tuto část výživného na společný účet, avšak odvolací soud k tomuto dovedil, že i když má tato část výživného sloužit k tvorbě úspor například na budoucí vzdělání, přípravu na budoucí povolání atd., může dojít k situaci, kdy bude potřeba mimořádného výdaje. Pečující matka by neměla tyto peníze jednoduše k dispozici, jelikož otec by mohl bránit jejich použití. I když jsou peníze určeny především na tvorbu úspor, z důvodu nahodilých situací by pečující rodič měl mít právo s nimi volně disponovat ve prospěch dítěte.⁸⁸ Právní věta tohoto judikátu zní: „*Povinnému rodiči nelze uložit, aby platil část výživného nezletilého dítěte, která představuje tvorbu úspor, na účet, s nímž by mohli disponovat oba rodiče nezletilého.*“⁸⁹

Často diskutovaným tématem při stanovování výše výživného je založení stavebního spoření povinným a argumentace, že takto plní částečně na výživné.⁹⁰ Mohlo by to být však zahrnuto jako tvorba úspor v ustanovení §917 NOZ? Dle mého názoru nikoliv, jelikož ustanovení hovoří o tom, že lze mít tvorbu úspor za odůvodněnou potřebu, ke které se přihlíží při stanovování výživného. Tato úspora se má tedy tvořit přímo ze samotného pravidelného výživného. Založení stavebního spoření by nemělo být považováno za výživné. Takto se vyslovil také Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí z 21.9.2011 pod sp.zn. 20 Cdo 1835/2011. Jednalo se o situaci, kdy syn podal na otce návrh na exekuční řízení pro neplacení výživného. Otec však argumentoval tím, že synovi založil stavební spoření, a že je tímto částečně splněno.

---

⁸⁶ SVOBODA: *Rodičovství, osvojení a výživné*...s. 171-173

⁸⁷ ELISCHER: *Občanský zákoník. Komentář*...s. 590

⁸⁸ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 24.10.2002, sp.zn. 29 Co 329/2002

⁸⁹ Tamtéž

⁹⁰ LUŽNÁ, Romana. Stavební spoření nezletilých dětí a plnění vyživovací povinnosti. *Právo a rodina*, 2012, roč. 14, č. 10, s. 10-15

Obecné soudy se však k tomuto staví negativně, stejně jako Nejvyšší soud. Výživné by mělo být plněno tak, že jej má oprávněný, případně jeho zástupce, k dispozici. Jedná se o disponibilní plnění, za což však stavební spoření považovat nelze. Dá se s ním nakládat jedině po ukončení smlouvy, kdy ve standardním případě je člověku vyplaceno až po třech měsících, případně dříve, ale za poplatek. Pokud tedy nebylo přímo soudem povinnému stanovena povinnost platit stavební spoření pro tvorbu úspor, nelze to považovat za plnění vyživovací povinnosti.⁹¹

3.5 Péče o dítě a společnou domácnost

Při stanovování výživného k nezletilému dítěti je také potřeba přihlídnout k tomu, kdo o dítě osobně pečuje. Pokud hovoříme o osobní péči, je potřeba toto vykládat jako péči o dítě osobou z vyživovacího vztahu povinnou. Pokud však rodič nemá jinou možnost než například po dobu, kdy musí být v práci, svěřit dítě do péče chůvě nebo jiné osobě, jedná se o náklady, jež se promítnou poté do stanovování výše výživného. Osobní péče, kterou jeden z rodičů vynaloží, tvoří materiální hodnoty odpovídající příspěvku druhého z rodičů, který je poskytuje v penězích. Rodič, který má dítě u sebe, musí hradit náklady na bydlení, stravu atd. Pokud tedy dítě žije u něj, má povinnost hradit náklady s tímto spojené, a to nejen finanční, ale i takové, které lze jen těžko ohodnotit, jelikož do této péče je potřeba zahrnout také praní prádla, vaření jídla, příprava dítěte do školy. Rodič, se kterým dítě žije, musí proto vykonávat i tyto činnosti, které lze považovat za jeho „práci“, a mělo by se to promítnout také při stanovování výživného.⁹²

Jiná situace může nastat tehdy, když je dítě svěřeno do společné péče nebo je soudem stanovena péče střídavá. V takovém případě dojde k tomu, že je oběma rodičům stanovena vyživovací povinnost.⁹³

K zohlednění péče o dítě má dojít zpravidla do doby, než se dítě stane školou povinným. Osobní péče o dítě by se při stanovování výše výživného měla projevit pouze tehdy, když omezuje schopnost pečujícího rodiče finančně přispívat na výživu dítěte. Pokud pečující rodič odejde ze společné domácnosti, aby se vyhnul slovnímu nebo fyzickému násilí, je to spojeno s vyššími výdaji na založení nové domácnosti, a v tomto případě neuspěje výživou povinný rodič s argumentem, že nejde o účelně vynaložené náklady.⁹⁴

---

⁹¹ Tamtéž

⁹² ŠÍNOVÁ: *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství...*s. 200-203

⁹³ SVOBODA: *Rodičovství, osvojení a výživné...*s. 111

⁹⁴ Tamtéž...s. 146

Ustanovení §913 odst. 2 NOZ obsahuje ještě jedno kritérium pro určování výživného, a to ve druhé větě za středníkem. Jde o kritérium péče o společnou domácnost. Soud k péči o společnou domácnost nemusí přihlídnout, jedná se o kritérium, které soud může vzít v úvahu, jen když uzná za vhodné. Bude to například vyvažovat handicap, v němž se jeden z rodičů vůči druhému ocitl.⁹⁵

Lze tedy shrnout, že hlavním kritériem pro stanovování výživného na základě výše uvedených skutečností jsou potřeby dítěte s ohledem na možnosti povinného rodiče. Samotný soud je však při rozhodování povinen zjišťovat, zda se povinný nesnaží zatajit příjmy, aby na dítě musel přispívat. Stanovování výživného na základě těchto kritérií je však pro soudy velmi náročné, jelikož musí přihlídnout k mnoha aspektům, které jsou v každém případě dost individuální. Zákonná kritéria jsou proto nastavena tak, aby hlavním byl zájem dítěte, což vyplývá i z ustanovení o fikci výdělku, avšak mnohdy v praxi už tomu tak být nemusí.

3.6 Právo na stejnou životní úroveň

„Životní úroveň dítěte má být zásadně shodná s životní úrovní rodičů. Toto hledisko předchází hledisku odůvodněných potřeb dítěte.“⁹⁶ Z ustanovení §915 odst.1 NOZ tedy plyne, že dítě má nárok na shodnou životní úroveň rodičů, a to předchází hledisku odůvodněných potřeb. I když by dítě mělo například vlastní majetek a nepotřebovalo by výživné, má na něj nárok, jelikož má nárok na shodnou životní úroveň s rodiči. Naopak odst. 2 §915 NOZ kdy, pokud se jedná o výživné dítěte vůči rodičům, tak ti mají nárok pouze na „*slušnou výživu*“.

Zákon hovoří o životní úrovni dítěte, nerozlišuje, zda jde o dítě zletilé nebo nezletilé. Nárok na stejnou životní úroveň mají jak zletilí, tak nezletilí, případně svéprávní i nesvéprávní. Zde se pojem dítě odvíjí především od poměru vůči rodičům, nikoliv od věku. Jak je již výše uvedeno, nejedná se o solidární povinnost vůči dítěti, ale vyživovací povinnost každého z rodičů se posuzuje samostatně.

„Životní úroveň lze vymezit jako určitý stupeň uspokojování životních, tj. hmotných i duchovních potřeb subjektu, v úzkém vztahu k dalším faktorům.“⁹⁷ Má v sobě celou řadu indikátorů, jako je úroveň ošacení, bydlení, výživy, vzdělání, kultury atd. Nejde jen o zohlednění příjmů rodičů, ale je opět potřeba brát zřetel i na hodnotu jejich movitého a nemovitého majetku a celkové majetkové poměry. Jelikož dítě má právo podílet se na životní úrovni obou rodičů, je potřeba zkoumat životní úroveň nejen rodiče povinného, ale také úroveň

---

⁹⁵ Tamtéž...str. 145

⁹⁶ aktuální znění: zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁹⁷ ELISCHER: *Občanský zákoník. Komentář...*s. 579

druhého rodiče. Životní úroveň dítěte tedy může jeden rodič zvyšovat, ale druhý snižovat.⁹⁸ Nelze při stanovování výživného ale argumentovat tím, že dítě nemá šanci stanovené výživné ani spotřebovat.⁹⁹ To právě proto, že má nárok na shodnou životní úroveň rodiče.

V minulé úpravě bylo pouze právo „podílet se“ na životní úrovni svých rodičů, nyní došlo k rozšíření na „právo požívat“ zásadně stejnou životní úroveň. Zásadu stejné životní úrovně však lze považovat za koncepčně nesprávnou. Jelikož můžeme říci, že jak se mají rodiče, tak by se mělo mít i dítě, a pokud jsou rodiče na nízké životní úrovni, a nemohou k dítěti plnit vyživovací povinnost, nemělo by dítě mít nárok na výživné od prarodičů, protože by se tím dostávalo na lepší životní úroveň. Zákonodárce zřejmě neměl tyto úmysly, jeho úmyslem nejspíše bylo, že tam, kde se může dostat dítěti většího plnění než jen jeho odůvodněných potřeb, tak by se tak stát mělo. To by mělo podporovat zájem na co nejlepším rozvoji dítěte, rovněž by to ale mohlo zasahovat do výchovné sféry rodičů a jejich snahy o další směřování dítěte. Při hodnocení možností povinného je tedy také nutné posoudit i vhodnost tohoto vyššího plnění.¹⁰⁰ K tomuto názoru se přiklání také Ústavní soud ve svém nedávném nálezu, ze kterého plyne, že nemůžeme bezhlavě odhlížet od morálních a racionálních pravidel a pokud je povinný objektivně schopen platit určitou výši výživného ještě to neznamená, že mu to takto musí být stanoven. Právo na stejnou životní úroveň nemusí hned znamenat, že by dítě mělo mít k dispozici stejný obnos peněz, to by mělo být právem rodiče, aby rozhodl, kolik jeho dítě bude mít k dispozici prostředků. Rodič by měl mít nárok na to, aby naučil sám dítě hodnotě peněz, aby vědělo, že „bez práce nejsou koláče“. Dítě by nemělo přijít o přirozenou motivaci se samo snažit o své vlastní štěstí.¹⁰¹ Ústavní soud se k tomu vyjádřil tak že, „nejlepší zájem dítěte nelze zúžit jen na stránku jeho materiálního zajištění, ale je třeba jej vnímat jako výsledek poměrování materiálních a nemateriálních hodnot.“¹⁰² Tento nálezn je velice přínosný, a to především z toho důvodu, že Ústavní soud se zde nesoustředil jen tradičně na výši výživného, jelikož v tomto případě byla výživa dostatečně zajištěna. Rodič zde měl možnost plnit výživné několikanásobně vyšší. Ústavní soud se soustředil i na výchovnou funkci výživného. Tento případ samozřejmě neznamená, že by rodiče nemohli dobrovolně svým dětem pomáhat i nad míru stanoveného výživného.¹⁰³

---

⁹⁸ Tamtéž

⁹⁹ KOTRÁDY, Pavel. Pohled soudní praxe na některé otázky týkající se stanovení výživného. *Bulletin advokacie*, 2015, roč. 7, č. 8, str. 48

¹⁰⁰ GRYGAR: *Občanský zákoník – velký komentář...s. 1667*

¹⁰¹ Nález Ústavního soudu ze dne 16.12.2015, sp.zn. IV. ÚS 650/15

¹⁰² Tamtéž

¹⁰³ DÁVID, Radovan. Maximální výživné aneb výše výživného pro rodiče s nadstandardními příjmy. *Rekodifikace a praxe*, 2016, č. 2, str. 26-27

Ustanovení o shodné životní úrovni je tedy potřeba vykládat systematicky, a to s přihlédnutím k §910 NOZ. Lze tedy říci, že dítě se nemusí absolutně přizpůsobit životní úrovni svých rodičů, jak by se mohlo zdát, kdybychom pouze izolovaně vykládali §915 NOZ. Hlavním smyslem vyživovací povinnosti totiž stále je zabezpečení alespoň základních životních potřeb, a to případně prostřednictvím jiných osob, pokud rodiče této povinnosti nemohou dostát. Dítě tedy může dosáhnout vyšší životní úrovně než jeho rodiče. Další problém by mohl nastat proto, že výživné je obvykle stanovováno v situaci, kdy jeden z rodičů s dítětem nežije. Čí životní úroveň by poté dítě mělo sledovat? Mělo by tedy dojít k tomu, že jelikož povinný bude mít značně lepší životní úroveň, tak by měl rodinnou domácnost dítěte takto dotovat? To určitě nebylo smyslem této úpravy, aby bohatší rodič dotoval rodinnou domácnost tak, aby se poměry vyrovnaly. Smyslem je například to, že dítě má nárok od svého bohatšího rodiče právo žádat zajištění nadprůměrné úrovně svých potřeb, co se týče výživy a přípravy na budoucí zaměstnání, jako je návštěva soukromých škol, pobyty dítěte v zahraničí atp. Pokud je dítě svěřeno do péče třetí osobě, tak se kritérium shodné životní úrovně při stanovování výživného neuplatní, stejně tak pokud je dítě svěřeno pěstounovi.¹⁰⁴ Kdyby bylo povinnému rodiči stanovena vyživovací povinnost v takové výši, že by v podstatě dotoval rodinnou domácnost dítěte, docházelo by také k demotivaci druhého rodiče hledat si práci a pravděpodobně by tak výživné nebylo využito jen v nejlepším zájmu dítěte, nýbrž by samotný druhý rodič tohoto mohl značně využívat.

Lze dovodit, že pokud by o dítě pečoval rodič s výrazně nižší životní úrovní, není druhý rodič povinen přispívat na výživu pečujícího rodiče. Avšak může nastat taková situace, že povinný rodič bude mít natolik nízkou životní úroveň, že mu nebude stanovena povinnost platit výživné. Může se jednat o osobu v důchodu, bez zaměstnání.¹⁰⁵ Považuji to za logický postup, ačkoliv by se mohlo zdát, že to není v zájmu dítěte. A to proto, že tento rodič, i když mu povinnost platit výživné bude stanovena, nebude tento stejně nic přispívat a vzniknou jen další komplikace, například z důvodu exekučního řízení. Naopak ale, když mu výživné nebude stanoveno, může se pokusit i zlepšit svou situaci a kupříkladu si najít práci, pokud by byl nezaměstnaný, a tímto dojde ke změně poměrů a soud může stanovit výživné i této osobě. Zatímco kdyby se musel pokoušet platit v těžké situaci a neplatil by, tak by mu poté mohly z tohoto důvodu vzniknout dluhy. Ve chvíli, kdy by si opět našel práci, by mohlo dojít k tomu, že například z důvodu srážek ze mzdy by o tyto peníze přišel. Tímto může dojít k demotivaci povinného, a také i k přetrhání rodinných vazeb. Víím však, že tato situace je velmi těžká

---

¹⁰⁴ SVOBODA: *Rodičovství, osvojení a výživné...*s. 132-134

¹⁰⁵ KOVÁŘOVÁ: *Rodina a výživné...* s. 35

k posouzení, samozřejmě se opět musí jednat o velice individuální přístup. Proč by totiž jeden z rodičů měl platit a druhý jen proto, že si nechce najít práci, by nemusel? Je třeba k tomu přistupovat tak, jak je uvedeno v předchozí kapitole. Musí se zvažovat i možnosti povinného. Pokud tedy nejsou objektivní důvody k tomu, aby byl nezaměstnaný, výživné by mu vždy stanoveno být mělo.

Nárok na tvorbu úspor judikoval Městský soud v Praze již 10.2.1999, tedy až po novele zákona o rodině. Jednalo se o případ, kdy otec i matka měli nadprůměrné příjmy. Nezletilá byla v péči matky a matka se domáhala zvýšení výživného od povinného otce a to tak, že by otec měl platit 5 000 Kč a z toho by 2 500 Kč připadlo na tvorbu úspor pro nezletilou. Otec s tímto však nesouhlasil, a to z důvodů, že jeho příjmy jsou nižší než příjmy matky a musí plnit vyživovací povinnost i na své další dítě. Podle závěru soudu nelze říci, že pokud matce zbývá na domácnost více finančních prostředků, jelikož má vyšší příjmy, tak by otec nemusel platit tolik, kolik by si reálně mohl dovolit. Jedná se zde o právo nezletilé dcery podílet se na životní úrovni rodičů a nelze to takto srovnávat. Když proto otec může platit více, než doposud platil, může takto být stanoveno. Nelze říci, že matka má peněz dostatek a povinný otec může platit nízkou částku.¹⁰⁶ Právní věta tohoto rozsudku potvrzuje také nárok na tvorbu úspor: „*Okruh odůvodněných potřeb dítěte, jehož rodiče dosahují nadprůměrných příjmů, je širší než okruh odůvodněných potřeb dětí, jejichž rodiče dosahují příjmů nižších. Za odůvodněné potřeby dítěte lze považovat i tvorbu úspor, které zabezpečují náklady na vzdělání v budoucnu.*“¹⁰⁷

Lze konstatovat, že výklad pojmu shodné životní úrovně je velmi nejasný. Je však zřejmé, že zákon hovoří pouze o shodné životní úrovni s rodiči, tedy pokud by vyživovací povinnost přešla například na prarodiče, již se zásada stejné životní úrovně neuplatní. Řekla bych však, že zákonodárce měl dobré úmysly a hlavním smyslem ustanovení mělo být to, aby nedocházelo k tomu, že rodič bude schválně plnit méně, než by si mohl dovolit, ačkoliv vyšší plnění by bylo plně v zájmu dítěte i po zhodnocení všech racionálních a morálních hledisek.

3.7 Dobré mravy

Dobré mravy jsou neurčitým pojmem, který nelze řádně zákonně definovat, a to především proto, že společnost se stále vyvíjí a dochází ke změně v chápání pojmu dobré mravy. Vše závisí na aktuálním vnímání morálky společností. Jedná se o obecnou kategorii. Když je v zákoně uveden pojem dobré mravy, dává to soudci do rukou pružný institut. Nejedná

---

¹⁰⁶ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 10.2.1999, sp.zn. 39 Co 568/98

¹⁰⁷ Tamtéž

se o nějaká pravidla morálky, nýbrž je to nutné posuzovat dle celkového smýšlení společnosti.¹⁰⁸

„Ačkoliv to není výslovně stanoveno pro oblast výživného, je třeba, aby přiznané výživné bylo nejen v souladu se zákonnými kritérii a hledisky, ale aby bylo i mravné, tj., aby nebylo plněno v rozporu s dobrými mravy.“¹⁰⁹

V minulé úpravě bylo ustanovení, které sdělovalo, že výživné nelze přiznat, kdyby bylo v rozporu s dobrými mravy. V dnešní úpravě tato zvláštní podmínka pro stanovování výživného výslovně uvedena není, avšak již ustanovení §1 odst. 2 NOZ deklaruje, že ustanovení, která jsou v rozporu s dobrými mravy, jsou zakázána. V §2 odst. 3 NOZ se uvádí, že výklad a použití právního předpisu nesmí být v rozporu s dobrými mravy a nesmí vést ke krutosti nebo bezohlednosti urážející lidské citění. Z §545 a 547 vyplývá, že právní jednání nesmí být v rozporu s dobrými mravy. Dobré mravy jsou tedy obecnou zásadou soukromého práva a není proto potřeba je u každého institutu zvlášť zdůrazňovat.¹¹⁰

Jak by měl vypadat tento rozpor s dobrými mravy? Dle Ústavního soudu musí být *„rozpor s dobrými mravy spjat s jednáním osoby oprávněné a nikoli s jednáním osob jiných, ať již povinných nebo osob třetích“¹¹¹*. Šlo zde o případ, kdy matka žádala o zvýšení výživného, a to z toho důvodu, že její syn byl zraněn a došlo k vážným následkům tohoto úrazu. Tento úraz byl způsoben ze strany stávajícího druha matky. Otec dítěte se proti tomuto odvolal. Odvolací soud jeho odvolání potvrdil, jelikož považoval za rozpor s dobrými mravy to, že by otec měl platit vyšší výživné z důvodu, který nezavinil. Proti tomuto podala matka ústavní stížnost. Ústavní soud potvrdil, že v tomto případě se nejedná o rozpor s dobrými mravy, pro který by mělo být stanoveno vyšší výživné.¹¹²

Nesprávné jednání pečujícího rodiče, spočívající například v tom, že tento nedovoluje setkání s druhým rodičem, nemůže být důvodem, proč by povinný rodič neměl platit výživné.¹¹³

Kdy by bylo možné uznat, že došlo k porušení dobrých mravů a výživné dítěti proto není možné přiznat? Pokud se jedná o zletilé dítě, lze za chování v rozporu s dobrými mravy považovat vulgární chování vůči povinnému rodiči, opakované fyzické napadání nebo spáchání trestného činu vůči tomuto rodiči. Je však třeba situaci posoudit individuálně, jelikož by se mohlo jednat pouze o návrh od povinného rodiče, který by byl podán jen z ekonomických

---

¹⁰⁸ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§2055-3014)*. Praha: C.H.Beck, 2014, s. 1534

¹⁰⁹ ELISCHER: *Občanský zákoník. Komentář...*s. 579

¹¹⁰ SVOBODA: *Rodičovství, osvojení a výživné...*s. 125

¹¹¹ Nález Ústavního soudu ze dne 15.9.2005, sp.zn. III. ÚS 606/04

¹¹² Tamtéž

¹¹³ SVOBODA: *Rodičovství, osvojení a výživné...*s. 125

důvodů. U nezletilého dítěte je situace složitější. U něj lze jen výjimečně odejmout nebo nepřiznat výživné. Zde totiž převládá zájem na výživě dítěte nad subjektivním právem rodiče. U dítěte mladšího patnácti let je odejmutí či nepřiznání výživného z důvodu rozporu s dobrými mravy v podstatě vyloučeno, a to vzhledem k jeho rozumové a mravní vyspělosti.¹¹⁴ Je potřeba brát v potaz, že děti v tomto věku ještě nemusejí vnímat, že jejich chování je nemorální a v rozporu s dobrými mravy. Děti totiž přebírají vzory chování od svých rodičů a do určitého věku pouze kopírují a nevnímají škodlivost svého chování.

---

¹¹⁴ Tamtéž...s.126

4 Placení výživného

4.1 Splatnost

Jak jsem uvedla v předchozích kapitolách, výživné nemusí být vždy ve formě peněžní. Můžeme hovořit i o formě naturální, spočívající v poskytování bydlení, osobní péči atd. Pokud je však o výživném rozhodováno soudem, je určeno vždy ve formě finančního plnění. V §921 NOZ je stanoveno, že „výživné se plní v pravidelných dávkách a je splatné vždy na měsíc dopředu, ledaže soud rozhodl jinak nebo se osoba výživou povinná dohodla s osobou oprávněnou jinak.“¹¹⁵ Jedná se o společné ustanovení týkající se všech druhů vyživovací povinnosti. Výjimky z tohoto pravidla jsou uvedeny dále v zákoně.¹¹⁶ Tímto ustanovením došlo k překonání názoru, že výživné nelze stanovit jinak než v pravidelně se opakujících měsíčních dávkách. Z tohoto lze dovodit, že je možné po povinném rodiči požadovat také jednorázový příspěvek z důvodů vzniklých nahodilých potřeb nezletilého. Může se jednat o potřebu operace, rehabilitace apod. Událost je na straně oprávněného nepředvídaná. Nehovoříme zde však o podstatné změně poměrů, to je již jiná situace, pro kterou může soud změnit výši výživného.¹¹⁷ Z §921 neplyne přímo, že by zde byla povinnost poskytnout takový jednorázový příspěvek, ale z tohoto ustanovení lze dovodit možnost poskytnutí jednorázového příspěvku na základě dohody rodičů či rozhodnutí soudu.¹¹⁸

Podle minulé úpravy měla být výše výživného stanovována tak, aby byly uspokojovány jak pravidelné odůvodněné potřeby, tak také potřeby zcela nahodilé, které ale nemohou ovlivnit změnu poměrů a případné zvýšení výživného. Mělo tomu být tak, že měsíční dávky výživného by byly stanoveny v takové výši, aby pokryly také tyto mimořádné výdaje.¹¹⁹ Což se však může jevit jako velice problematické, jelikož nelze předpokládat výši nahodilých výdajů. Nová právní úprava by to měla změnit ve prospěch oprávněného. Důvodová zpráva k tomuto uvádí: „Jedná se o přepis dosavadní právní úpravy, formulačně upravený – s výjimkou výslovné možnosti odchylné úpravy, již je vhodné připustit – ochrana nesvéprávného je dána obecnými ustanoveními.“¹²⁰ Jak lze vidět i v důvodové zprávě, došlo k nabytí dispozitivního charakteru tohoto ustanovení, které nyní umožňuje také dohodu nebo umožňuje soudu stanovit splatnost výživného i jiným způsobem. Je však nutné tuto odchylku odůvodnit.

---

¹¹⁵ aktuální znění: zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹¹⁶ ELISCHER: *Občanský zákoník. Komentář*...s. 600

¹¹⁷ KRÁLÍČKOVÁ: *Občanský zákoník II*...s. 1085

¹¹⁸ BEZOUŠKA: *Soudní judikatura ve světle nového*... s. 268

¹¹⁹ Tamtéž... s. 1135

¹²⁰ ELIÁŠ: *Nový občanský zákoník s...* s. 399

To, že se výživné má platit v pravidelných měsíčních dávkách, má své odůvodnění. Nelze zpravidla určit, kdy dojde ke změně poměrů, a kdyby se výživné mělo platit za delší období, mohlo by dojít k tomu, že nebude odpovídat možnostem, schopnostem a majetkovým poměrům povinného nebo odůvodněným potřebám oprávněného. Jedná se o plnění dlouhodobého charakteru. Plnění v pravidelných měsíčních dávkách umožňuje vyšší míru kontroly nad využitím výživného.¹²¹

Do §921 byl zákonem č. 460/2016 Sb., přidán odst. 2: „*po osobě výživou povinné, která je v prodlení s placením výživného, může osoba oprávněná požadovat zaplacení úroků z prodlení.*“¹²² Tato část novely nabyla účinnosti dne 28.2.2017. Za předchozí právní úpravy bylo přiznání úroků z prodlení z výživného jasně odmítáno. Pokud se ale podíváme na obecná ustanovení o závazcích, je zde stanoveno, že dlužník, který řádně a včas svůj dluh neplní, je povinen zaplatit úroky z prodlení. Pokud dojde k dohodě o výživném nebo k stanovení výživného soudem, je povinný dlužníkem a lze dovodit, že pokud neplní svou povinnost je povinen platit také úroky z prodlení.¹²³ Novela §921 dle mého názoru pouze ujasňuje tuto situaci, jelikož i bez tohoto zde byl nárok na zákonné úroky z prodlení z již splatných dávek výživného. Nejvyšší soud se naopak ve svém stanovisku vyjádřil negativně k úrokům z prodlení z výživného, a to z toho důvodu, že vyživovací povinnost vzniká ze zákona. Když povinný nebude výživné platit dostává se do prodlení tehdy, i když nebyla výše výživného stanovena. V případě ukládání výživného za dobu minulou by mohla vznikat povinnost platit úroky z prodlení i za tuto dobu minulou.¹²⁴ Otázkou je, jak tedy bude do budoucna vykládán nový odst. 2 §921 NOZ. Já se domnívám, že by měl být vykládán tak, že po povinném mohou být požadovány úroky z prodlení jen z již soudem nebo dohodou stanovených částek, které jsou již po datu splatnosti. Pokud mu bude stanoveno výživné za dobu minulou, a žádná dohoda ani soudní rozhodnutí zde původně neexistovalo, neměla by z tohoto vznikat povinnost platit úroky z prodlení.

Od kdy lze přiznat výživné? Dle §922 NOZ odst. 1 „*lze výživné přiznat ode dne zahájení soudního řízení; u výživného pro děti i za dobu nejdéle tři let zpětně od tohoto dne.*“¹²⁵ Pokud tedy dojde k soudnímu řízení z důvodu stanovení výživného, může být výživné přiznáno až ode

---

¹²¹ GRYGAR: *Občanský zákoník – velký komentář*...s. 1695-1696

¹²² aktuální znění: zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹²³ GRYGAR: *Občanský zákoník – velký komentář*...s. 1698

¹²⁴ TOMEŠOVÁ, Jana. *Stanovisko Nejvyššího soudu k některým aspektům řízení o výživném pro nezletilé děti.* [online]. pravni prostor.cz, 18.ledna 2017 [cit. 5.února 2017]. Dostupné na <<http://www.pravni prostor.cz/clanky/procesni-pravo/stanovisko-nejvyssiho-soudu-k-nekterym-aspektum-rizeni-o-vyzivnem-pro-nezletile-deti>>

¹²⁵ GRYGAR: *Občanský zákoník – velký komentář*...s. 1698

dne zahájení tohoto řízení. Existuje však výjimka u dětí, a to jak zletilých, tak nezletilých, jelikož se zde opět hovoří pouze o dětech. Dětem lze stanovit výživné až tři roky zpětně. Není však stanoveno, že by se jednalo pouze o výživné od rodičů, můžeme hovořit i o výživném od jiných předků, pokud na ně vyživovací povinnost přejde.

Jak již bylo uvedeno, výživné se nepromlčuje. Toto není stanoveno v ustanoveních týkajících se výživného, ale v ustanoveních obecných, a to v §613, který stanovuje, že „*právo na výživné se nepromlčuje, práva na jednotlivá opětuující se plnění však promlčení podléhají.*“¹²⁶ Pokud by však bylo výživné přiznáno rozhodnutím soudu, je promlčecí doba jednotlivých plnění až deset let ode dne, kdy mělo být plněno dle §640 NOZ. Promlčením právo nezaniká, ale ztrácí sílu. Pokud by někdo uplatňoval promlčené právo, a nebude namítnuto jeho promlčení, soud nárok uzná. Pokud by bylo plněno po uplynutí promlčecí doby, není zde nárok na navrácení plnění z titulu bezdůvodného obohacení.¹²⁷

Řízení je zahájeno dnem doručení návrhu na zahájení řízení soudu dle §82 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OSŘ“). Soud může zahájit řízení z moci úřední, tedy bez návrhu dle §13 ZZŘ a o tomto vydá soud usnesení. Pro samotné rozhodnutí je však rozhodující stav v době vyhlášení rozhodnutí dle §154, a pokud jde o opětuující se dávky, může být stanovena povinnost i k plnění dávek splatných teprve v budoucnu.

V ustanovení §922 můžeme vidět také ochranu slabší strany, a to v odst. 1 větě za středníkem. Dochází zde k ochraně dítěte a jeho zájmů tím, že mu může být stanoveno výživné i za tři roky zpětně. Může tedy dojít ke vzniku nedoplatku na výživném za dobu minulou.¹²⁸ A to buď stanovením výživného zpětně nebo tím, že dojde k vydání rozsudku až za určitou dobu od podání návrhu. Vzniká zde povinnost doplatit i tuto část výživného. Tato částka může být vyššího rozsahu, proto soudy stanovují možnost plnění ve splátkách. Pro zpětné přiznání výživného je opět potřeba splnit podmínku možnosti, schopnosti a majetkových poměrů povinného a odůvodněných potřeb oprávněného.¹²⁹

Pokud se jedná o stanovení výživného za dobu minulou, musí soud stanovit počátek doby, od které bude výživné zpětně přiznáno. Obvykle se může jednat o den, kdy došlo k podstatné změně poměrů, například můžeme hovořit o dni, kdy povinný přestal výživné dobrovolně plnit. Při stanovování by měl soud přihlídnout ke všem již poskytnutím plněním.¹³⁰

---

¹²⁶ Tamtéž

¹²⁷ KRÁLÍČKOVÁ: *Občanský zákoník II*...s. 1140

¹²⁸ ELISCHER: *Občanský zákoník. Komentář*...s. 603

¹²⁹ GRYGAR: *Občanský zákoník – velký komentář*...s. 1700

¹³⁰ KRÁLÍČKOVÁ: *Občanský zákoník II*...s. 1140

A to nejen k plněním finančním, ale také naturálním. Soud však musí zvážit, zda se nejednalo pouze o příležitostná plnění, poskytnutá například z toho důvodu, že děti trávily čas s povinným, jež nelze započítat, jelikož se jednalo o běžné dárky. Pokud však dítěti bylo poskytováno výživné od jiného muže, jehož otcovství bylo poté pravomocným rozsudkem popřeno, není nově stanovený otec povinen doplácet na výživném za toho, jehož otcovství bylo popřeno. Stejně tak se však nemůže dříve určený otec domáhat navrácení výživného. Zájem dítěte v této chvíli převyšuje. Zohlednění toho, co již bylo plněno, soud provede buď tak, že posune počátek plnění na pozdější dobu, nebo uloží povinnost uhradit dluh za dobu minulou a od tohoto odečte to, co bylo plněno do doby vyhlášení rozsudku.¹³¹

4.1.1 Záloha na výživné

Dle §918 NOZ může v případech hodných zvláštního zřetele soud uložit povinnému rodiči, aby složil zálohu na výživné splatné v budoucnu. Na tuto zálohu se hledí jako na majetek povinného a do vlastnictví dítěte přechází postupně k jednotlivým dnům splatnosti. Institut zde uvedený se označuje jako tzv. tezaurace výživného. Lze vidět, že zákonodárce zde mluví pouze o povinném rodiči, nikoliv o jiných příbuzných, ale o dítěti bez ohledu na to, zda se jedná o zletilé nebo nezletilé.

Povinnost poskytnout zálohu na výživné nemá za následek zánik vyživovací povinnosti. Jedná se opět o ustanovení, které slouží k ochraně slabší strany, tedy dítěte a jeho nejlepšího zájmu. Nemá charakter odbytného (vyplacením by došlo k zániku vyživovací povinnosti), protože nepokrývá výživné na celou dobu pravděpodobného trvání vyživovací povinnosti. Má to spíše funkci preventivní.¹³²

Institut zálohování výživného byl poprvé zakotven až v novele zákona o rodině z roku 1998. Tento institut reaguje na situace, kdy povinný pracuje jen sezonně, má nepravidelné příjmy nebo například náhle získal příjem o mnoho vyšší nebo podniká a podstupuje nepřiměřeně velká rizika. Můžeme hovořit o zvláštním zajišťovacím institutu. Jelikož se záloha stává vlastnictvím dítěte postupně dle jednotlivých dnů splatnosti, měly by být i v tomto podniknuty určité kroky, ačkoliv to právní úprava nestanovuje. Povinný by měl zřídit účet, na kterém bude záloha uložena a peněžní ústav by poté na žádost povinného měl dle jednotlivých dnů splatnosti částky poukázat na účet oprávněného, případně může být takto záloha dána do úschovy k soudu.¹³³ Z povahy věci se tedy musí jednat o takový způsob, kdy povinný by neměl

---

¹³¹ SVOBODA: *Rodičovství, osvojení a výživné*...s. 165-166

¹³² ELISCHER: *Občanský zákoník. Komentář*...s. 591

¹³³ KRÁLÍČKOVÁ: *Občanský zákoník II*...s. 1113-1114

mít možnost s penězi disponovat. Budou stanovena pravidla, dle kterých budou částky vypláceny oprávněnému a zároveň podmínky, za kterých výplata přestane.¹³⁴

Skutečnosti odůvodňující stanovení zálohy (nepravidelný příjem, finanční rizika, neochota rodiče zabezpečit výživu) nesmí být směřovány se skutečnostmi, které vedou ke změně poměrů a k možnosti stanovení nové výše výživného. Dále to také nelze směřovat s institutem tvorby úspor. K povinnosti záloh na výživné se přistupuje spíše výjimečně, jelikož je zde určité riziko proměnlivosti životní úrovně rodiče a tohle riziko bohužel musí nést i dítě. U stanovení záloh na výživné je hlavní to, aby dítě mohlo včas tyto částky využívat, a pokud by stanovení záloh mělo vést k nadměrnému zatížení povinného, a tím k ohrožení plnění vyživovací povinnosti, nemělo by ke stanovení záloh na výživné dojít. Zájmem na stanovení záloh může být i to, že dítě je dlouhodobě nemocné a pečující rodič nemůže kvůli tomu pracovat. Výživné je pro něj hodně důležité, jelikož nemá jinou možnost, jak zajistit potřeby dítěte. Okolnosti vedoucí ke stanovení záloh musí být konkrétní a musí se týkat individuálně daného případu.¹³⁵ Nelze jen obecně říci, že je zde obava z neplnění, ta je na místě totiž vždycky.

Soud určí zálohu na výživné konkrétní částkou, a přitom nestanovuje období, na které se záloha poskytuje. V rozsudku stanoví výši pravidelného měsíčního výživného, výši zálohy a termín pro složení zálohy. Kdo má však mít k zálohovému účtu oprávnění? Situace je komplikovaná proto, že zálohy jsou stále ve vlastnictví povinného. Mělo by být zamezeno povinnému disponovat s touto zálohou, jinak by stanovení zálohy postrádalo svůj smysl. Jak je již uvedeno výše, záloha by měla být na neutrálním účtu. K datu splatnosti by se poté měla dostat část zálohy do dispozice oprávněného, pokud však povinný neprokáže, že daný měsíc již svou povinnost splnil. Pokud poté záloha nebude spotřebována, obnoví se rozhodnutím soudu dispoziční právo povinného s touto zálohou nakládat.¹³⁶ „*Záloha na v budoucnu splatné výživné je v podstatě účelově oddělená část jmění rodiče, ohledně níž je vyloučen z možnosti dispozice.*“¹³⁷ Úmrtím oprávněného či povinného dochází k zániku vyživovací povinnosti a záloha na v budoucnu splatné výživné ztrácí svůj smysl. Jelikož se jedná o účelově určenou částku, vrací se do majetku povinného. Došlo zde v podstatě k zániku dispozičního omezení.¹³⁸

---

¹³⁴ GRYGAR, Eduard. Záloha na výživné a z něho vyplývající důsledky na řízení o pozůstalosti. *Ad Notam*, 2016, č. 2, s. 7-9

¹³⁵ SVOBODA: *Rodičovství, osvojení a výživné*...s. 178-180

¹³⁶ Tamtéž... s. 180-182

¹³⁷ GRYGAR, Eduard. Záloha na výživné a z něho vyplývající důsledky na řízení o pozůstalosti. *Ad Notam*, 2016, č. 2, s. 8

¹³⁸ Tamtéž...s.9

Pokud zemře povinný, stane se záloha součástí pozůstalosti, pokud zemře oprávněný, obnoví se dispoziční právo povinného.

Důvodová zpráva však uvádí, že s účtem, na který bude záloha plněna, by měl disponovat povinný.¹³⁹ S tímto však nelze souhlasit z výše uvedených důvodů. Záloha má být poskytnuta proto, aby nedošlo k situacím, kdy oprávněnému nebude výživné plněno, a pokud by měl k účtu dispoziční právo povinný, mohlo by docházet ke komplikacím, jelikož by mohl bránit užití zálohy, případně peníze použít k vlastním účelům. S ohledem na zájem dítěte nelze souhlasit s názorem uvedeným v důvodové zprávě.

4.2 Změna poměrů

V ustanovení §923 je stanovena úprava pro případ změny poměrů: „(1) *Změní-li se poměry, může soud změnit dohodu a rozhodnutí o výživném pro nezletilé dítě, které nenabylo plné svéprávnosti.* (2) *Dojde-li ke zrušení nebo snížení výživného za minulou dobu pro nezletilé dítě, které nenabylo plné svéprávnosti, spotřebované výživné se nevrací. Nevrací se ani dávka výživného, které na takové dítě byla splněna na měsíc dopředu, ale dítě před uplynutím měsíce zemřelo.*“¹⁴⁰ V tomto případě hovoří zákon pouze o výživném k nezletilým dětem, nedefinuje však, zda se jedná o výživné od rodičů nebo i jiných příbuzných.

Ve druhém odstavci se řeší zrušení nebo snížení výživného, kdy je zdůrazněno, že vracet dávku nemusí dítě nezletilé, které nenabylo plné svéprávnosti. Změna poměrů je upravena také v ZŘS a to v §475 odst. 1: „*Změní-li se poměry, může soud změnit rozhodnutí týkající se výkonu a povinností a práv vyplývajících z rodičovské odpovědnosti nebo rozhodnutí o výživném pro nezletilé dítě.*“¹⁴¹

Změnu poměrů bychom mohli definovat tak, že nastal nový stav, odlišný od toho, který existoval v době rozhodování. Rozhodnutí o výživném je rozhodnutí s tzv. klauzulí rebus sic stantibus (dokud věci zůstanou tak, jak jsou). Do pravomocného rozsudku standardně nelze již zasáhnout nebo věc znovu projednat. Rozhodnutí s touto klauzulí tvoří výjimku, kdy kvůli podstatné změně okolností může dojít ke změně tohoto rozhodnutí. Otázkou však může být, zda opravdu hovoříme o zásahu do právní moci. Žaloba na změnu poměrů totiž neslouží jako náprava vadného rozhodnutí, ale jde o reakci na změnu, která nastala po vyhlášení rozsudku.¹⁴²

---

¹³⁹ ELIÁŠ: *Nový občanský zákoník s...* s. 398

¹⁴⁰ aktuální znění: zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹⁴¹ aktuální znění: zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

¹⁴² ŠÍNOVÁ: *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství...* s. 194-196

Návrh musí obsahovat, od jaké doby má být změna provedena. Změna rozhodnutí může být obecně uskutečněna nejdříve od doby, kdy došlo ke změně poměrů. Soud může změnu provést i bez návrhu, dojde-li ke změně poměrů. K podstatné změně poměrů může dojít jak na straně povinného, tak na straně dítěte. Může se jednat o příčiny jak objektivní, tak subjektivní. Mezi objektivní příčiny můžeme zařadit invaliditu, zánik jiné vyživovací povinnosti, ztrátu práce. Subjektivními příčinami může být například uzavření nového manželství. Změna rozhodnutí nebo dohody může spočívat ve snížení, zvýšení nebo i zrušení výživného.¹⁴³ Podstatnou změnou okolností nemůže být událost krátkodobého charakteru, jako je třeba přechodný pobyt dítěte u rodiče, kterému nebylo dítě svěřeno do péče.¹⁴⁴ K tomuto se vyjádřil také Městský soud v Praze v rozhodnutí ze dne 5.9.1973 tak, že „pro posouzení předpokladů ke změně pravomocného rozsudku o výživném musí být doložen závěr, že došlo ke změně poměrů a že v důsledku toho je třeba změnit i výši výživného. Nepostačí jen úvaha o tom, zda dosavadní výživné je přiměřené. Jinak by totiž šlo o nepřípustnou reparaci pravomocného soudního rozhodnutí.“¹⁴⁵

Dle §163 OSŘ je změna rozsudku přípustná od doby, kdy došlo ke změně poměrů, nestanoví-li zákon jinak. Jinak je stanoveno v §922 NOZ, kde je uvedeno, že výživné lze přiznat ode dne zahájení soudního řízení, pro děti nejdéle za dobu tří let zpětně. A když je tohle stanoveno v §922 NOZ, automaticky se to vztahuje také na §923 NOZ, tedy výživné lze změnit nejdéle za dobu tří let zpětně.¹⁴⁶

Odst. 2 §923 stanovuje, že když dojde ke změně rozsudku tak, že bude výživné sníženo nebo zrušeno, nezletilé, nesvéprávné dítě pak spotřebované výživné nemusí vracet. Hovoří se zde o spotřebovaném výživném. Pokud by vznikl určitý přebytek tak, že by nedošlo k využití celé částky výživného, je povinností oprávněného přebytek vrátit. Může zde vznikat otázka, jak naložit s úsporami z výživného. Opět by se mělo individuálně přihlídnout ke každému případu. Může dojít i k takové situaci, že bude povinností vrátit také výživné sloužící k tvorbě úspor.¹⁴⁷ Můžeme v podstatě říci, že se jedná o částku, která nebyla spotřebována. Pokud totiž došlo ke změně okolností a rozsudku i za dobu minulou, lze mít za to, že povinný potřebuje i tyto peníze, které sloužily k tvorbě úspor. Peníze pro tvorbu sice přešly do vlastnictví oprávněného, ale stejně tak i výživné sloužící k uspokojení odůvodněných potřeb. Situace je v tomto případě velice složitá a je potřeba ji řešit velmi citlivě.

---

¹⁴³ KRÁLÍČKOVÁ: *Občanský zákoník II...*s. 1143

¹⁴⁴ SVOBODA: *Rodičovství, osvojení a výživné...*s. 178-180

¹⁴⁵ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 5.9.1973, sp.zn. 12 Co 140/73

¹⁴⁶ ŠÍNOVÁ: *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství...*s. 196

¹⁴⁷ GRYGAR: *Občanský zákoník – velký komentář...*s. 1704

Pokud povinný plnil dobrovolně více než musel, ačkoliv bylo stanoveno nižší výživné, nelze automaticky určit tuto částku jako přeplatek. Ale jeví se jako vhodné, aby se v situaci, kdy dojde ke zvýšení výživného i za dobu minulou, povinnému tyto dobrovolně plněné částky započítaly. Je třeba mít na paměti, že drobné dárky, případně kapesné atd. nelze započítávat do výživného.¹⁴⁸

Druhou větu odst. 2 §923 lze považovat za určitý projev sociálního citění zákonodárce, jelikož s ohledem na citové vypětí v případě úmrtí dítěte, by nebylo vhodné požadovat navrácení již vyplacené částky výživného.

---

¹⁴⁸ ELISCHER: *Občanský zákoník. Komentář...*s. 605

Závěr

Úpravou rodinného práva se prolíná institut nejlepšího zájmu dítěte, který nalezneme například v §875 odst. 1 NOZ, kde je stanoveno, že „*rodičovskou odpovědnost vykonávají rodiče v souladu se zájmy dítěte.*“¹⁴⁹ Přímo v částech zákona týkajících se stanovování výživného k dětem nenalezneme pojem zájem dítěte. Jedná se o základní princip rodinného práva, proto i stanovování výživného by se tímto principem mělo řídit. Jde se o neurčitý právní pojem. Nemůžeme obecně říci, co je v zájmu dítěte. Je nutné tento pojem vždy v konkrétním případě vyložit a odůvodnit. Tento pojem lze interpretovat jako „*zájem na jeho rozvoji, ochraně a participaci.*“¹⁵⁰

Při stanovování výživného se řeší především schopnosti, možnosti a majetkové poměry na straně povinného a je nutné, aby vše řádně prokázal. Pokud tomu tak není, nastupuje institut fikce výdělku. U dítěte se řeší pouze odůvodněné potřeby a majetkové poměry. U dítěte nesvéprávného však nemají velký vliv ani tyto majetkové poměry, jelikož má právo na výživné i přes existenci vlastního majetku. Stejně tak je upraveno právo na tvorbu úspor či případné zálohy na budoucí výživné. Ochranu dítěte a jeho zájmu lze spatřovat i v tom, že výživné je možné stanovit až tři roky zpětně. Samotný vznik vyživovací povinnosti není vázán na rozhodnutí soudu, ale vzniká ze zákona narozením dítěte. Zánik vyživovací povinnosti k nezletilým dětem není ve své podstatě možný, pokud například nedojde k úmrtí oprávněného. Můžeme hovořit jen o zániku z důvodu rozporu s dobrými mravy, což ale u dětí mladších patnácti let v zásadě není možné.

Pokud hovoříme o zákonu a jeho kritériích, mám za to, že ty jsou dostatečně v zájmu dítěte. Otázkou je však samotná praxe. Za velký problém považuji absenci definic mnoha pojmů, kdy je na samotných soudech a soudcích, aby tyto pojmy definovali a vykládali. Co se týče doporučujících tabulek, považuji je za dobré vodítko pro soudce, ale je opět potřeba, aby umožňovaly dostatečně volnou úvahu, a to z toho důvodu, že každý případ je individuální.

Oblast vyživovací povinnosti se stává obávaným tématem jak pro samotné rodiče a další osoby zúčastněné, tak také pro samotné soudce. Rodinněprávní oblast je obecně vyloučena z možnosti dovolání a nedochází zde k dostatečnému sjednocování judikatury jako v jiných právních odvětvích. Dalším problémem je fakt, že na krajských soudech neexistují specializované senáty, které by se zabývaly rodinněprávní problematikou.¹⁵¹ Rozhodnutí krajských soudů v rodinněprávních věcech jsou často nejednotná, odlišná a sjednocující roli

---

¹⁴⁹ aktuální znění: zákon č.89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹⁵⁰ KRÁLÍČKOVÁ: *Občanský zákoník II...*s. 847

¹⁵¹ NOVÁ, Hana. Vyživovací povinnost obávaná i opomíjená. *Bulletin advokacie*, 2008, č. 1-2, str. 31

naplňují pouze minimálně. Pokud je druhoinstanční rozhodnutí stíženo vadou, účastníci se málokdy mohou domoci řádné nápravy. Mnoho z nich se poté obrací na Ústavní soud, který částečně nahrazuje roli Nejvyššího soudu.¹⁵² Aby se však mohli účastníci na Ústavní soud obrátit, musí být vady natolik závažné, aby byly v rozporu s Ústavou, Listinou základních práv a svobod, ústavním pořádkem. Jinak se jimi Ústavní soud zabývat nebude.

Rodinné právo je obecně podceňovanou oblastí v České republice. Lze to vidět již na právnických fakultách, kdy rodinnému právu bývá věnováno velmi málo času. Studenti poté sami až osobními zkušenostmi a stážemi zjišťují, co vlastně rodinněprávní problematika obnáší.¹⁵³ Dle mého názoru je role soudce v rodinněprávních věcech spíše i rolí psychologickou než pouze právnickou. Z důvodu velkého množství případů však nemají dostatečnou možnost se každému případu věnovat individuálně. Do soudní síně přichází osoby, které mají mezi sebou mnoho emocionálních vazeb a neshod. Soudce musí a měl by k tomuto přistupovat velmi citlivě. A když se jedná o péči soudu o nezletilé, kde samotný nezletilý může být předmětem sporu, měl by být stavěn zájem dítěte nade vše. Dítě však tímto vším trpí nejvíce, a to především z toho důvodu, že rodiče mají mezi sebou neshody a sami neumí postavit zájem dítěte nad svůj vlastní a své problémy často řeší „přes“ dítě. Rodiče nadbytečně prodlužují soudní jednání tím, že na sebe tzv. „hází špínu“ atd.

Je stanovení vysokého výživného v zájmu dítěte? V praxi může docházet k situacím, kdy bude povinnému stanovena velmi vysoká výživovací povinnost. To však může být také na škodu, a nejen k užítku. V nesporném řízení by mělo dojít k řádnému zjištění materiální pravdy. Rozsudky, které by neodpovídaly schopnostem, možnostem a majetkovým poměrům povinného jsou v podstatě nevykonatelné. To také vede k rozšíření obecného povědomí o tom, že pravomocné rozsudky jsou nevymahatelné. Oprávněné osoby (respektive rodiče) pak často poukazují na morální právo na výživné, na vznik astronomických dluhů a na povinnost státu se tímto zabývat, jelikož povinnost byla stanovena jeho jménem.¹⁵⁴

Pokud však dojde ke spravedlivému stanovení výživného, s ohledem na všechna kritéria, není stále vyhráno. Další velkou problematikou je případné vymáhání výživného. V této práci jsem se tomuto tématu z důvodu obsáhlosti nevěnovala. Myslím si, že právě situace, kdy povinný přestane platit výživné a musí dojít k jeho vymáhání, je pak ještě složitější než samotné stanovování výživného. Tato situace může daleko více zasáhnout samotné dítě a je

---

¹⁵² KANTŮRKOVÁ, Libuše. Postavení rodinněprávních soudců v české justici. *Právo a rodina*, 2013, roč. 15, č. 1, s. 5-7

¹⁵³ Tamtéž

¹⁵⁴ KŘÍSTEK, Adam. Výživné pro děti: problematika určování jeho výše, jeho vymáhání a pomoc veřejné správy s uplatňováním práva na výživné v minulosti a dnes. *Právní rozhledy*, 2015, č. 14-15, str. 492

naprosto v rozporu s jeho zájmy. Jak však tomuto předcházet? V určitých odůvodněných případech by se zde dal využít institut záloh na výživné, ale to není řešením vždy, především proto, že se předem nepočítá s tím, že by osoba povinná neplnila vyživovací povinnost.

Jsem si vědoma toho, že je klišé říkat, že v nejlepším zájmu dítěte by bylo, aby k rozvodům a rozchodům partnerů s ohledem na dítě nedocházelo. V naší společnosti by mělo dojít k tomu, aby se institut rodiny stal opět více váženým, než je momentálně. To hlavně proto, že rodina je stále základním stavebním kamenem společnosti. Jak tedy nejlépe přistupovat k nezletilému dítěti a jeho zájmům? Především citlivým a individuálním přístupem, který však musí vznikat již v rodině, a nikoliv až u soudu. Dle mého názoru se zde jedná o situace, které nelze jednoduše zákonem vyřešit. Jde o situace, ve kterých jsou citové vazby a emoce. V České republice lze zlepšit možnosti soudců, aby mohli k těmto případům přistupovat individuálně a vytvořit specializované senáty, případně přímo specializované soudy, a především sjednotit judikaturu.

Seznam použité literatury

Monografie

BĚLOHLÁVĚK, J., Alexandr a kol., *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 830 s.

BEZOUŠKA, Petr a kol. *Soudní judikatura ve světle nového občanského zákoníku. Komentovaný rejstřík judikatury a její použití po rekodifikaci*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. 748 s.

BEZOUŠKA, Petr, PIECHOWICZOVÁ, Lucie. *Nový občanský zákoník. Nejdůležitější změny*. 1. vydání. Olomouc: Anag, 2013. 374 s.

ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012. 1118 s.

FRANCOVÁ, Marie, DVOŘÁKOVÁ, ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. 260 s.

HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014. 1380 s.

HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2015. 366 s.

HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§2055-3014)*. Praha: C.H.Beck, 2014. 2072 s.

KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Rodina a výživné. Vyživovací povinnost rodičů, dětí a dalších příbuzných*. Praha: Leges, 2011. 152 s.

MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. §655-975*. Praha: Leges, 2016. 2064 s.

POLIŠENSKÁ, Petra. *Přehled judikatury ve věcech vyživovací povinnosti rodičů*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2013. 432 s.

SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. 244 s.

ŠÍNOVÁ, Renáta, PETROV, KŘIVÁČKOVÁ, Jana a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2015. 379 s.

ŠÍNOVÁ, Renáta, ŠMÍD, Ondřej, JURÁŠ, Marek a kol. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. Praha: Leges, 2013. 304 s.

ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef, ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. 752 s.

ZUKLÍNOVÁ, Michaela, DVOŘÁKA, Jan, ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. Díl druhý: Rodinné právo*. Praha: Wolter Kluwer ČR, 2016. 196 s.

Právní předpisy

aktuální znění: úplně znění usnesení předsednictví České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍ PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky, jak vyplývá ze změny provedené ústavním zákonem č. 162/1998 Sb.

aktuální znění: zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

aktuální znění: zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

aktuální znění: zákon. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Články

DÁVID, Radovan. Maximální výživné aneb výše výživného pro rodiče s nadstandardními příjmy. *Rekodifikace a praxe*, 2016, č. 2, str. 26–27

GRYGAR, Eduard. Záloha na výživné a z něho vyplývající důsledky na řízení o pozůstalosti. *Ad Notam*, 2016, č. 2, s. 7-9

KANTŮRKOVÁ, Libuše. Postavení rodinněprávních soudců v české justici. *Právo a rodina*, 2013, roč. 15, č. 1, s. 5-7

KOTRADY, Pavel. Pohled soudní praxe na některé otázky týkající se stanovení výživného. *Bulletin advokacie*, 2015, roč. 7, č. 8, str. 48

KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. Vyživovací povinnost rodičů k dětem v náhradní péči. *Právní rozhledy*, 2005, č. 9, s. 305-308

KŘÍSTEK, Adam. Výživné pro děti: problematika určování jeho výše, jeho vymáhání a pomoc veřejné správy s uplatňováním práva na výživné v minulosti a dnes. *Právní rozhledy*, 2015, č. 14-15, str. 492

LUŽNÁ, Romana. Stavební spoření nezletilých dětí a plnění vyživovací povinnosti. *Právo a rodina*, 2012, roč. 14, č. 10, s. 10-15

MENŠÍKOVÁ, Sylvie. *Přechod vyživovací povinnosti k nezletilým dětem na prarodiče* [online]. epravo.cz, 14. října 201 [cit. 5. března 2017]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/prechod-vyzivovaci-povinnosti-k-nezletilym-detem-na-prarodice-98651.html>>

NOVÁ, Hana. Vyživovací povinnost obávaná i opomíjená. *Bulletin advokacie*, 2008, č. 1-2, str. 31

ROGALEWICZOVÁ, Romana. Úprava povinností a práv k nezletilým dětem v případě rozchodu a rozvodu rodičů. *Právní rozhledy*, 2016, č. 1, s. 12

TOMEŠOVÁ, Jana. *Stanovisko Nejvyššího soudu k některým aspektům řízení o výživném pro nezletilé děti*. [online]. pravniportal.cz, 18. ledna 2017 [cit. 5. února 2017]. Dostupné na <<http://www.pravniportal.cz/clanky/procesni-pravo/stanovisko-nejvyssiho-soudu-k-nekterym-aspektum-rizeni-o-vyzivnem-pro-nezletile-deti>>

Judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 15.9.2005, sp.zn. III. ÚS 606/04

Usnesení Ústavního soudu ze dne 16.6.2011, sp. zn. III.ÚS 1303/2011

Nález Ústavního soudu ze dne 16.12.2015, sp.zn. IV. ÚS 650/15

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30.10.1967, sp.zn. 4 Cz 114/67

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.2.2004, sp.zn. Cdo 2128/2003

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.6.2011, sp.zn. 3909/2010

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 24.11.2003 sp. zn. 10 Co 652/2003

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 9.12.2004, sp.zn.11 Co 522/2004

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 4.5.2004 sp. zn. 10 Co 326/2004

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 5.9.1973, sp.zn. 12 Co 140/73

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 10.2.1999, sp.zn. 39 Co 568/98

Ostatní

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Úhrnná rozvodovost v letech 1950 – 2015*. [online]. czso.cz, 13. června 2016 [cit. 22. února 2017]. Dostupné na: <<https://www.czso.cz/csu/czso/uhrnna-rozvodovost-v-letech-1950-2015>>

Abstrakt

Práce se zaměřuje na téma výživné k nezletilým dětem, a to především na kritéria, která jsou užívána k určování výše výživného. Cílem práce bylo určit, zda jsou u nás kritéria dostačující, srozumitelná a v souladu s nejlepšími zájmy dítěte, či by mělo v této oblasti dojít k nějakým změnám. Práce je rozdělena do čtyř kapitol, úvodu a závěru. V úvodu je vysvětlena volba tématu, způsob zpracování práce a obecné informace k právní úpravě a jejímu vývoji. V první kapitole se zabývám institutem vyživovací povinnosti obecně. V kapitole druhé je již podrobněji rozebrána vyživovací povinnost k nezletilým dětem. Kapitulu třetí považuji za stěžejní, jelikož se zde věnuji samotným kritériím stanovování výživného, jako například kritériu dobrých mravů, možnosti, schopnosti a majetkových poměrů povinného. Ve čtvrté kapitole se může čtenář seznámit s placením výživného, s jeho splatností, institutem zálohy na výživné a změnou poměrů. Závěrem shrnuji získané poznatky a hodnotím, zda se při určování výše výživného děje vše v zájmu dítěte, a nemělo by dojít k určitým změnám v legislativě a praxi.

Abstract

The thesis deals with theme The maintainance to minor children especially with criteria that are used to determine the height of maintainance. Aim of the thesis is finding out if the criteria are adequate, understandable and consistent with the best interest of a child or if there should be any changes. The thesis is divided into introduction, four chapters and conclusion. In the introduction there is explained the choice of the theme, the development of the thesis and general information about legislatition and its history. The first chapter deals with the maintainance generally. In the second chapter there is analyzed the maintainance to minor children. The third chapter is considered the most important because it deals with the criteria of determining the height of maintainance, for example the criteria of good manners, possibilities, opportunities and financial abilities of person obligated to pay the maintainance. In the forth chapter the reader is acquainted with the institution of paying the maintainance, the due date of maintainance. The other thing solved in this chapter is the prepayment of maintainance and the change of living conditions. Finally in the conclusion I summarize the cognitives the knowledge and I consider if the process of determining the maintainance is in the best interest of child, and if there should or should not be any changes in legislation and practice.

Klíčová slova

Rodina

Rodinné právo

Výživné

Nezletilé dítě

Rodiče

Zájem dítěte

Key words

Family

Family law

Maintainance

Minor child

Parents

Interest of child